flor de card

Sant Llorenç des Cardassar * Desembre del 2012 * núm. 409

Vet-aquí alguns dels col·laboradors que han fet possible Flor de Card al llarg dels seus 41 anys de vida; n'hi ha més, només en són una mostra. A tots ells, gràcies.

El darrer editorial

A diferència d'altres mesos, en què a vegades se'ns feia difícil trobar un tema sobre el qual expressar l'opinió formal de Flor de Card, a l'hora de decidir l'argument sobre el que havíem de redactar el darrer editorial no hi va haver gaire discussions: calia parlar sobre això mateix, l'editorial. Però, què havíem de dir? Aquí la cosa es va complicar un poc més, com solia esser habitual, sobretot si un dels editorialistes -del qual no citarem el nom, encara que sigui ben conegut- tenia la vena discutidora i posava emperons a tot el que es proposava.

Podríem parlar de les persones que han format part del Consell de Redacció d'ençà que es va constituir, el maig de 1984. En aquest sentit, a més dels actuals, recordàrem n'Antònia Servera, na Maria Galmés, en Guillem Pont, en Miquel *Rave*, na Isabel Nicolau... i potser en quedàs algun dins el tinter. Però la cosa no donava per omplir-ne una pàgina i ràpidament es va descartar.

També podríem explicar el sistema com es feien els editorials d'ençà de la creació del Consell de Redacció. Abans els solia redactar Guillem Pont (i també ho va fer ell fins a mitjans de 1985), amb alguna excepció en què el va suplir Jerònia Mesquida, i reflectia l'opinió de l'editorialista, que solia parlar com si fos la revista. Antònia Servera en va agafar el relleu i se'n va cuidar de la redacció durant poc més o manco un any. De llavors ençà fou Josep Cortès el qui es responsabilitzà de la redacció, en base a les notes que havia pres durant el Consell de Redacció que celebràvem la darrera setmana de cada mes.

Amb la nostàlgia pròpia de les coses que acaben, també se suggerí la possibilitat de continuar les tertúlies -al cap i a la fi l'editorial només era una tertúlia per parlar sobre l'actualitat local- a un bar de Sant Llorenç, posant una vetlada a la setmana i que hi comparegués el qui volgués, obrint les portes a tots els interessats en argumentar a favor o en contra del que fos. S'argumentà que n'hi havia cada dia, de tertúlies, en els bars, encara que ben bé se'n podria organitzar una altra...

També diguérem que es podria parlar del Govern Balear i les seves retallades, dels atacs a la llengua, de la política d'en Rajoy, de l'Ajuntament, de si calia continuar o donar per acabats els reconeixements de mèrits; fins i tot sortí el tema de la vaca, la mula i els Reis d'Orient, que per lo vist ara resulta que eren d'Occident, segons el Papa... però aquests temes no acabaven de fer el pès per a l'editorial i s'anaven descartant així com es proposaven.

Al final s'arcordà que en aquest darrer número parlaríem un poc de tot el que hem dit, sense donar preferència a cap tema en especial. I això és el que hem fet.

Com a comiat, volem donar les gràcies a tots els qui durant aquests 41 anys han col·laborat en la revista, redactant, dibuixant, imprimint, opinant, grapant, fent costat o, sobretot, llegint Flor de Card. Sense ells no hauria estat possible dur endavant aquest bell i llarg projecte que s'ha dit Flor de Card.

Molts d'anys!

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca)
Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36
Correu electrònic: flordecard@premsaforana.cat
Telèfon: 971 569119
Publicitat: Ignasi Umbert: 670 355462
Domiciliacions: Antònia Galmés: 971 569471
Desembre del 2012
Número 409
Dipòsit legal: PM 765-1973
Edita: Associació cultural Flor de Card
Imprimeix: Gràfiques Muntaner (Manacor)
Director: Josep Cortès i Servera
Consell de Redacció: Felip Forteza, Antònia Galmés, Guillem Quina, Joan Santandreu, Guillem Soler i Ignasi Umbert

Taula

Josep Cortès	Col·laboradors	Portada
	Ja ens veurem...	7
	Quatre dades	13
	Índex del 2012	22
Jeroni Llambias	La visió de la realitat	3
Ignasi Umbert	Carta de comiat	4
	Reconeixements pendents	10
Guillem Pont	Quan els vells aprenen...	5
	Sant Llorenç des...	6
	Tot el que comença...	25
Tomàs Martínez	Set anys grossos amb FC	5
	La Casa Catalana a...	16
	Dèiem	28
Director del col·legi	Sa finestra	7
Toni Nadal	Gent Gran	8
	I ja van dos aquest any	15
Pau Quina	Comiat de Flor de Card	9
	Fotografies antigues	17
Plataforma	Manifest per la llengua	12
Coloma	El Lloc Sagrat	12
Malen Pasqual	Cap Ferrutx	14
Llambias/Simonet	Demografia	19
Felip Blau	Q1	19
Joan Roig	Un any més, els *quintos*	20
Bàrbara Mesquida	Els *quintos* del 62	20
Alumnes	Pàgina escolar	21
Rafel Oliver	41 anys fent poble	24
Joan Roig	Tertúlia de cafè	26
Mateu Rigo	El temps	26
Correu-e	I si retallàvem per aquí?	28
Forteza/Galmés	Distribució	

Nota

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors.

La visió de la realitat

Jeroni Llambias Vidal

Sovint la gent no veu la realitat tal com és, sinó tergiversada i entelada des dels seus propis interessos i des de les ideologies dominants que ens mengen el cervell i ens ofusquen.

Quines coses són aquestes que ens entelen l'enteniment i no ens deixen veure les situacions de la vida amb els ulls de l'autenticitat? Poden ésser moltes: el benestar i la comoditat, la rutina, la riquesa, una o altra ideologia determinada, una doctrina i espiritualitat allunyada de la vida concreta de la gent, els prejudicis, la por, la resistència als canvis, les ganes de dominar els altres i el poder, etc... .

Són moltes les causes que ens duen a veure deformada la realitat de la societat i el món, per tal de poder continuar la nostra vida amb una actitud tancada i passiva, sense fer res més que mirar-ho tot des de la vorera del camí o sempre al servei de la ideologia dominant dels poderosos.

L'Evangeli parla d'un personatge cec de Jericó, anomenat Bartimeu. Més que un cec físic, que no hi veu amb els seus ulls perquè té la vista entelada, simbolitza qualsevol persona que té el cap i cor ben entelats per moltes coses que no li deixen veure les situacions de la vida tal com són.

Es bo de fer posar exemples de com, fàcilment, anem per la vida amb el cap i cor entelats, sense comprendre la visió que Déu té de lo que passa, i per tant la visió neta de les coses, sense contaminació de ideologies interessades

- Davant una persona major i malalta, que té por de quedar tota sola i sense assistència, és bo de fer dir: "és que és un capritxós caparrut".
- I davant un immigrant que acaba d'arribar és bo de fer no veure'l ni considerar-lo amb tota la dignitat com a persona i aprofitar-nos d'ells.
- I davant un pobre, que les coses no li han anat bé per lo que sigui, és bo de fer pensar que tots "són uns vagues que no van de feina ni en volen fer."
- I davant els debats de la televisió i de la radio deixar-nos influir i ofuscar pels qui, com una maceta que assacia, ens amartellen de paraules al servei d'un o altre partidisme interessat: "que si l'herència rebuda"," que si els immigrants i la sanitat", "que si els nacionalismes", etc.

Podríem posar més exemples, però no hi ha perquè; basta que comprenguem que l'Evangeli quan conta l'anècdota de Bartimeu, que mal veu la vida des de la vorera del camí, ens vol dir: que anem per la vida amb el cap i cor entelats, si a davant la gent que pateix per qualsevol causa, enlloc de veure injustícies i causes de sofriment, que han de ser resoltes, veiem culpables que tenen tota la responsabilitat de trobar-se com es troben, i que mai se'n sortiran perquè no tenen remei.

Això és el que explica l'Evangeli: que en temps de Jesús, i ara, és bo de fer no veure la vida amb els ulls de l'autenticitat i de la netedat de cor i no implicar-nos en res. L'Evangeli avisa del perill de no veure el que nosaltres podem aportar, en lloc de carregar tota la responsabilitat damunt les víctimes que sofreixen els abusos i les injustícies.

Però l'anècdota de Bartimeu i Jesús acaba fent un tomb, i ens explica el més important i positiu: ens ha dit que els qui tenen conviccions de bon de veres i no es deixen dur pels corrents dominants, comencen a veure-hi més clar i no es deixen enganyar fàcilment pel interessos i mentides del món i tornen més oberts, crítics i actius davant

les situacions del món, que demanen la nostra veu i la nostra actuació. És el que li passa al cec Bartimeu, que perquè comença a creure en Jesús i es deixa penetrar de la seva llibertat, comença a veure-hi més clar, es posa a cridar ben fort, tira la capa, s'aixeca aviat de la vorera del camí i comença a avançar.

Però, també l'evangeli ens adverteix que això no és fàcil del tot, perquè també sempre hi ha qui vol fer callar la veritat i anul·lar la llibertat. Ho hem llegit avui: "Tothom renyava a Bartimeu per fer-lo callar" i que torni a la vorera del camí.

No és difícil trobar moltes situacions semblants al nostre temps i als nostres redols.

Carta de comiat a FLOR de CARD: Quaranta anys després…

Ignasi Umbert

Senyor director: us prego que, si us ve a bé, inclogueu aquestes retxes de comiat als lectors de la nostra revista, al proper i darrer número de **FLOR de CARD**.

Benvolguts lectors,

Ja fa quaranta anys que va sortir el primer número de **FLOR de CARD**. Sí, ja ha plogut, hi ha hagut fiblons, torrentades i eleccions des d'aquell mes de febrer de 1972, quan va sortir el primer número de **FLOR de CARD**. En aquell primer número jo no hi vaig col·laborar, però sí que ho faig fer en el segon i als següents; sembla que, en aquella primera col·laboració, parlava de cinema i, si mal no ho record, comentava la pel·lícula "*Qui ve a sopar avui vespre?*", amb **Katharine Hepburn, Spencer Tracy** i **Sidney Poitier**. A partir d'aquesta data, les meves col·laboracions foren constants, si bé per motius laborals, i especialment a l'estiu, moltes vegades no em va ésser possible fer-ho; solia comentar algunes pel·lícules que s'havien projectat als cinemes llorencins. Més endavant ho vaig fer sobre temes d'actualitat i molt diversos, i especialment sobre qüestions polítiques, ja que cinc anys després començaria l'etapa més important de la nostra recent història: em refereixo, naturalment, a la preparació i arribada de bell nou de la democràcia al nostre país. Vint anys després, el 1992 i coincidint amb una nova etapa de **FLOR de CARD**, em faria càrrec de la **Secretaria** i formaria part del **Consell de Redacció** (orgue que es cuida de fixar la posició de la revista sobre temes concrets), publicant al mateix temps els meus modests i senzills articles, també de variada temàtica però especialment de caire històric-religiós, cosa que he fet fins ara, hora de dir adéu als lectors que m'han seguit durant tots aquests anys.

Parlar de **FLOR de CARD** i recordar aquests quaranta anys és parlar de la història quotidiana del nostre poble; sense **FLOR de CARD** difícilment es podrà escriure aquesta part tant apassionada de la nostra recent història. **FLOR de CARD**, amb tota la diversitat dels seus col·laboradors i amb totes les seves mancances - especialment de gent que volgués assumir la tasca d'informar de molts dels fets que passaven al nostre poble i que per aquesta raó no han estat reflectits a les seves pàgines- es pot dir que ha deixat constància d'una gran part del fets que hem viscut els llorencins. He de dir que durant tots aquests anys que la revista o bolletí m'ha permès expressar les meves idees i la meva manera de pensar i de veure les coses, equivocat o no, he gaudit, i si va a dir ver, en aquests moments de dir adéu a aquest mitjà de comunicació sent una certa nostàlgia, nostàlgia d'un temps viscut amb il·lusió i, perquè no dir-ho, a vegades decebut quan un veu que les idees que un va defensar han caigut dins un paner foradat.

Però no cal estar trist en aquesta hora de l'adéu, cal mirar el futur, encara que aquest en aquests moments es veu molt negre. No fa massa temps que una nova publicació, en aquest cas electrònica, ha aparegut, aprofitant les noves tecnologies; em refereixo a **CARD.CAT**, el que permet que les notícies arribin ràpid i al vol als ciutadans de Sant Llorenç i que, igual que **FLOR de CARD**, sigui el nou mitjà de comunicació de la comunitat llorencina, obert a tots aquells que vulguin aportar les seves idees i sabers al conjunt de la nostra societat.

Res més, podria dir moltes coses en aquesta hora de l'adéu, però tant es val. Adéu siau lectors; adéu **FLOR de CARD**, ha estat un vertader plaer haver-te conegut i haver col·laborat amb tu tots aquests anys; i gràcies als meus lectors per haverme suportat, encara que moltes vegades no estiguessin massa d'acord amb el que escrivia, us estic molt agraït. Fins sempre.

Tertúlia de cafè

(Vé de la pàg 26)

Mariano: Això era un nin que se'n va a s'entrada de s'Església a vendre ous. Ous freds ous bons, ous grossos! I vénga cridar. Amb això es capellà que havia de fer es sermó diu a s'escolà: Ves i treu defora aquell nin. P'ets ous? Diu s'escolà. No cony, si de cas el treus per ses oreies.

Com a comiat i fi d'any seré generós i en contaré un altre. Arriba a un poble un capellà nou a on hi havia un convent de novícies. Sa superiora les reuneix a totes i les explica que ha convidat es capellà a dinar, i com que s'ha temut que es seu plat preferit és s'arròs amb llet, aquest dia en dinarem totes. Ja sé que sa joventut vos fa ser un poc alocades, però esper que aquest dia vos portareu bé. Fan un bon arròs amb llet i com que aquell homo ja n'anava endarrer i ses novícies no s'aturaven d'animar-lo, el pobre va arribar a tenir un còlic. Com que estaven enfora des poble, sa superiora diu: Voltros anau an es poble a cercar es metge i voltros el colgau, i quan sa panxa li faci mal, li dau massatges. Així ho fan i quan arriba es metge, què tal, com està es malalt? Molt bé, ja fa estona que no gemega, i això que gra d'arròs no n'ha tret ni un, però llet, na pixada de llet... Cada vegada que mos canviàvem en sos massatges, li amollava.

Joan Roig

Quan els vells aprenen dels joves

No puc considerar-me un vell encara -ni molt menys-, evidentment no és el que pensava quan era més jovenet i observava els homes de més de cinquanta anys, però el que ben segur no som és, un "nadiu de l'Era Digital".

La gran majoria de la meva "quinta", no podem ser considerats de la "Generació Digital", tot i que evidentment hi hem de conviure. De cada dia més, ens veiem obligats a fer-ne un ús "natural" dels avanços tecnològics i dels mitjans de les xarxes socials, d'internet, i de tots els aparells electrònics, i d'altres que surten; ja no es tracta de "perdre el tren" o no: Si una persona decideix obviar les noves tecnologies, perquè senzillament no pot seguir el dia a dia -immers en una cursa esquizofrènica i que no sembla tenir límits-, es queda endarrerit, i moltes vegades es pot sentir atropellat.

La Comunicació, sí, amb lletres majúscules, ja no té sentit sense considerar els medis, com a un elements essencials; les noves tecnologies ho dominen tot.

Qui no té un ordinador personal (PC), un telèfon mòbil, i una "tablet", gairebé sembla un "bitxo raro".

Trrrrr, trrrrr, trrrr, trrrrr, trrrr,... aquells telèfons de baquelita, que amb aquell so característic, ens confirmaven els números marcats, han passat a la història, ara el que es porten són, els "smartfones", demà segurament seran altres sistemes, potser amb nom anglès... ho dubteu?... la cursa està oberta.

Que les noves tecnologies avancen és obvi, i que els joves enterren els vells, ho tenim acceptat com a natural... i així ha de ser.

Fins ara, els joves aprenien dels vells, de la seva experiència i dels seus coneixements acumulats; però com que les coses canvien, i els temps també ho fan... ara resulta que vivim l'Era dels Joves, i evidentment, per això els joves hi tenen alguna cosa que dir, ara som els més grans, els qui necessitem aprendre dels joves, d'aquesta nova generació que "naveguen" per internet, i les xarxes socials amb naturalitat, uns joves que ens programen el comandament del televisor, el telèfon mòbil, i ens programen la "cita prèvia" amb el metge si s'escau, una dificultat que quan l'hem superada, ens resulta imprescindible i que ens facilita la vida.

I direu... tot això, per què?

Idò bé, tot això ve, perquè l'altre dia "de pagès", vaig trobar-me amb en "Pep Mosca", i me va confirmar els rumors, que havia sentit pel poble: la revista FLOR DE CARD, després de quaranta anys, ens diu ADÉU!!

Una mica embargat per la tristor, una mica per l'amargor del comiat que això suposa, després de quaranta anys llegint-la i col·laborant esporàdicament i desinteressada amb ella, vaig sentir la temptació d'escriure alguna cosa: Perdre un mitjà de comunicació, tot i que sigui petit, suposa això mateix, una pèrdua; però crec que ens hem de sentir orgullosos d'haver gaudit d'una eina que mantenint-se fidel a una norma: la nostra llengua, ens ha apropat i cohesionat, dins una societat, de cada vegada més impersonal, un mitjà petit, però caracteritzat per una pulcritud i una qualitat increïbles...

En realitat, Flor de Card, no desapareix, diguem-ne que el temps també passa per ella, com també ho fa per nosaltres, i més enllà de tot i de la revolució tècnica que vivim, la revista imagin que s'ha d'adaptar també al nou paradigma de l'aprenentatge: la comunicació del coneixement es troba ara per tot arreu, a l'exterior, i també a l'interior, ja no prové només dels vells, ara per ara el coneixement ens prové dels més joves: els joves hi tenen molt més a dir que el que ens podem imaginar; tot i que l'experiència de la vida dels més grans, crec, hauria d'estar-hi present... de fet, sempre ha estat allà.

L'experiència de gairebé un any de CARD.CAT, crec que avalen un futur per a "Flor de Card", amb un nou llenguatge, i adaptat a aquest nou paradigma, on els joves ens poden, i ens hauran d'ensenyar molt.

Com digué Ovidi: "La teva condició és mortal; no és mortal, però, el que desitges" (Sors tua mortalis; non est mortale quod optas. Metamorfosis 2, 56).

Amb els millors desitjos.

Guillem

Set anys grossos amb Flor de Card

La primera col·laboració que vaig fer a FLOR DE CARD va ser el mes d'octubre de l'any 2005, a la revista 330, un mes després de venir a viure a Sant Llorenç. Des de llavors, i fins avui, he tengut un contacte directe amb la revista, a través d'articles o a través de la secció "Dèiem", i també amb les persones que hi col·laboren de forma habitual.

Aquest contacte m'ha servit per conéixer un poc millor la història recent de Sant Llorenç a través de la recerca de les 408 revistes publicades fins avui i a través de les xerrades amb els membres del consell de redacció.

Que una revista local compleixi quaranta anys ha de ser un motiu de satisfacció per a les persones que iniciaren aquesta aventura, per als lectors i per a tot el poble.

Quan fa poc més d'un any un grup de col·laboradors de la revista encetàrem el projecte de revista digital CARD.CAT vaig comprendre que a FLOR DE CARD li quedaven uns anys de vida, que s'han escurçat degut a la manca d'ajuts públics i d'un relleu generacional que volgués mantenir viva la flama de la publicació.

Me sap greu que aquest projecte s'acabi, especialment per a les persones més grans que a través de la revista arribaven a la informació del poble mes a mes, però les circumstàncies comanden i no ens queda més que alçar la copa i brindar per aquests quaranta anys de vida.

Tomàs Martínez Miró

Sant Llorenç des Cardassar

Guillem Pont

Edificis singulars, possessions, molins, pous, sínies, fonts, jaciments arqueològics...

Les bases d'una presentació

Atès que havia fet el pròleg del llibre deixant constància de la possible transcendència que pot -i necessita- tenir en relació al nostre patrimoni; atès també que l'autor havia fet una precisa síntesi explicant el "què" del treball, publicada a Flor de Card... Després de fer referència a l'emotiva dedicatòria vaig optar per intentar teixir, potser amb més voluntat que enginy, una presentació reflexiva del treball que es concreta en sis petits apartats:

a.- La necessitat de tancar velles portes per obrir nous camins i possibilitats

Suggerit per la coincidència del dia de la presentació amb el "canvi de cicle" del Calendari Maia. I considerant que per a en Pep la realització de tots els dibuixos ha sigut una tasca llarga en el temps... però que ja té tot el patrimoni del Terme Municipal dibuixat. Considerant, també, que aquest mes es tanca la llarga i gruixuda dedicació a la revista local, coneixent el seu activisme i el seu treball, gairebé enllestit referit a la Memòria històrica... quines noves aventures engegarà?

I encara més, quines rutines de cada un dels presents convendria tancar per possibilitar nous camins de trànsit i/o d'aventura?

Si no es tanquen velles portes, difícilment es poden obrir noves finestres a altres horitzons

b.- Qüestionar el valor de totes les coses

Les presentacions de llibres solen implicar la magnificència tant de la feina feta com de l'autor, però seguint la línia maturanenca del "malgrat pugui dir el contrari tothom és allà on vol estar" en planteja, per què hauria de ser més important i transcendent un treball intel·lectual que un altre de manual, o un individual que un altre d'equip, o un personal d'un social? Solament el temps i encara de forma relativa, podrà determinar la transcendència del que cada un de nosaltres fem cada dia.

c.- Sobre el concepte de propietat

Si, tal com assenyala Echeverria i d'altres, vivim en mons interpretatius, fins a quin punt l'autor és propietari de l'obra? Es proposa que l'autor d'una obra plàstica ho és fins que l'exposa o l'ofereix en venda als altres, de la mateixa manera que l'autor d'un llibre ho és mentre el redacta i poleix fins que l'entrega a l'editor. A partir d'aquí les obres són dels espectadors o dels lectors que, en base a l'envit de l'autor, "re crearan" el seu propi món amb nous pensaments, emocions i, qui sap!, tal vegada amb noves propostes d'acció!

Que bo que seria que la feina de l'autor, en aquest cas, acabàs amb una nova percepció i valoració del patrimoni local!

d.- Sobre el "per a què" del que fem el que fem

Indagar la finalitat, el per a què, es fa de cada dia més necessari. Si més no per poder ponderar la resultant entre el cost i l'esforç en relació al resultat obtingut. Potser, en determinades circumstàncies "no fer res" podria resultar la decisió més sostenible i ecològica. Superat l'ego personal, què li convendria més al món que ens ha tocat viure?

e.- Sobre els compromisos que volem assolir.

La proposta d'en Pep representa, des del meu punt de vista, un envit a la valoració i al conservacionisme del patrimoni que encara tenim, però... a partir d'aquí, quin compromís volem assolir? Tot resta a les mans, les intencions, del lector. Podem assolir una nova actitud crítica o seguir com fins ara. Si el llibre ha de ser, sols, una peça més a la prestatgeria, quedarà bé perquè és bonic en si mateix però, si no anam una mica més enllà, de poc haurà servit l'esforç i la feina de l'autor.

f.- També som el que fem

Amb línia amb el comentari que havia fet en Tomàs en el moment d'obrir l'acte, que qualificà en Pep de "renaixentista" en el sentit de què sap tocar moltes coses i totes bé, vaig voler incidir en què el llibre és, en el fons, un retrat de l'autor. Perquè fem així com som. Però el fer també crea ser. Segurament la pràctica dels dibuixos l'haurà fet més destre, i també en cercar dades i elements a dibuixar li haurà ajudat a canviar la seva mirada del patrimoni... el fet de fer el present llibre, encara que no volgués, l'haurà canviat una mica. Tots canviam en funció del que fem!

Ja ens veurem...

Josep Cortès

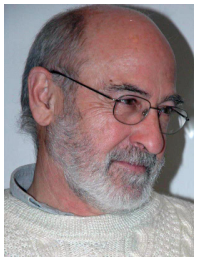

Normalment, quan m'asseia davant l'ordinador per redactar un article o un editorial, sabia que no m'aixecaria fins que estàs enllestit. Creia -i seguesc creient- que, com deia aquell, la inspiració compareix amb més efectivitat si et troba fent feina que si ho fa quan et dediques a caçar mosques. Aquesta vegada, emperò, quan em propòs redactar el meu darrer article a Flor de Card, no sé per on l'he d'envestir. Hauria de parlar sobre el paper de la revista a Sant Llorenç, en un temps més o manco paral·lel al darrer període democràtic? O dels seus objectius primigenis -opinió, informació, participació, història, llibertat d'expressió...-, que crec que s'han complit durant aquests quaranta-un anys? O per ventura, donant-li un caire més personal, li escauria més estendre'm sobre el que ha suposat per a mi quant a formació, creixement, aprenentatge de l'ofici d'escriure o investigar...? O seria millor concentrar-me en les nombroses anècdotes que hem viscut els seus col·laboradors, unes més gracioses i altres més preocupants? O tal vegada hauria d'esmentar les bregues verbals -o no tan verbals- que hem patit amb les diverses corporacions que hem tengut? O hauria de pujar dalt d'un pedestal i bravejar dels quaranta-un volums que hi ha a la biblioteca, dels sis o set-cents col·laboradors que hi han participat, tots ells de manera desinteressada, dels llibres sobre el poble que hem publicat, dels monogràfics sobre temes locals, de les campanyes a favor de la llengua i la cultura o dels noms populars i en català de places i carrers, de la participació en la creació de l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca... La veritat és que no no sé.

Podria rebostejar per internet per veure el que han dit altres persones que es trobaven en situació semblant, i així beuria de fonts més expertes i rellevants que jo a l'hora de redactar el meu comiat... però la veritat és que em fa un poc de peresa, i tampoc no crec que calgui basar-se en altres opinions a l'hora de conformar la pròpia. O sí, que cal?

Crec que ho deixaré així com està, perquè al cap i a la fi tampoc no hi ha tant per tant. El que sí sé és que durant aquests anys hi hagut vegades que ho hauria enviat tot a porgar fum, bé per algun disgust, bé perquè em fes més ganes dedicar el meu temps lliure a altres afeccions, bé perquè pensàs que Flor de Card ja havia complert el seu paper... Però també n'hi ha hagut d'altres en què he rigut, estant totsol davant l'ordinador o compartint algun article amb na Neus, a qui solia demanar opinió, sobretot del escrits que preveia que podrien esser polèmics. I si he aguantat tant de temps -i la meva dona també- és probablement perquè hi ha hagut més estones de les darreres que de les primeres. O sigui, que, *girant l'ullada cap enrera*, he de reconèixer que, en conjunt, m'ho he passat raonablement bé. Què més es pot demanar?

Així que vet-aquí un adéu siau als qui cada mes fullejaven la revista i un fins la setmana que ve als qui adesiara llegeixen el Card.cat.

Sa finestra

El Director del CEIP Mestre Guillem Galmés

Són 14 anys i va pels 15 que fa que estic desenvolupant la meva tasca docent a Sant Llorenç. Tot aquest grapat de temps m'ha servit no solament per conèixer el redol de l'escola, sinó també la vida i el tarannà de la gent de Sant Llorenç.

Pels qui som de terra endins (sempre que es pugui parlar així en una illa com Mallorca) i, més concretament del Pla de Mallorca, el poble de Sant Llorenç ens sembla llunyà i de vora mar, fets que en realitat no són així una vegada es coneix el poble.

Com a tot poble, Sant Llorenç està marcat per un trets característics que en certa manera li dónen la seva identitat (trets esportius, artístics, culturals, d'àmbit social, polític…).

Dins aquest ventall identitari i, que en certa manera fins ara ha donat cabuda a tots els àmbits anteriors, vull fer esment a una publicació local que tot d'una que vaig "aterrar" al vostre poble va ser motiu de la meva atenció per una sèrie de motius. Aquesta publicació no és altra que FLOR DE CARD.

Després de fullejar-la una i altra vegada vaig arribar a tenir la sensació de tenir en les mans una finestra oberta tant d'informació com d'opinió i reflexió. La informació que volia la gent del poble i també l'opinió de gent que expressava el que pensava i que sempre podia ser motiu de reflexió .

Emperò tots els cicles tenen un començament i aquest, després de 40 anys (s'escriu i diu molt aviat), arriba al final on quedaran per sempre arreconades il·lusions i projectes a més de moltes d'hores de treball. Per tant, es tancarà definitivament aquesta finestra, finestra que servirà perquè se n'obrin altres amb altres models o formats però que seguiran l'esperit que ha guiat fins ara a FLOR DE CARD.

Solament puc acabar donant l'enhorabona a tots/es els qui han fet possible (presents i absents), gràcies al seu esforç i al seu temps, dur endavant un projecte que ha sigut tants d'anys el motor informatiu de tots els llorencins/es i també un referent informatiu dins la xarxa de la prensa local mallorquina.

Sa darrera i no en faig d'altra, sa darrera i no escric més, perdoneu-me cavallers si he comès alguna falta.

"Allá va la despedida", de Flor de Card ens acomiadem sense oblidar que quaranta anys, són molts anys per una revista.

Idò per ser l'última vegada que escric per aquest mitjà de comunicació, no vull estendre'm molt ni posar-me pesat ni malenconiós, així que amb brevetat perquè hi hagi espai suficient perquè tots els col·laboradors puguin posar el seu granet d'arena en aquest comiat, us exposaré les nostres activitats dutes a terme darrerament.

Us puc explicar que hem dut a terme dues caminades, una des de Cala Mesquita a Cala Rajada, amb visita al mercat i dinar en el restaurant *El Polígono* de Capdepera.

L'altra, més a prop, vàrem fer un passeig pels voltants de Balafi, i el dinar de pa i taleca el férem a Ca'l sen Antoni *Batlet*, el meu padrí; la casa, renovada per descomptat, està habitada per la seva néta Catalina, "Cati Marimón". Donem les gràcies pel seu acolliment i atencions a na Cati, n'Andreu, els seus fills i el tio Tomeu, que també va ajudar amb el foc i la torrada.

També hem celebrat aquest mes les matances i el dinar per als socis; com cada any hem comptat amb la presència del president de la federació d'associacions de la Gent Gran D. Antoni Niell i la corporació municipal amb el nostre batle D. Mateu Puigròs. Els comentaris són en general molt lloables per a les nostres cuineres.

Hem d'agrair a Costera d'aigües i serveis, i a Materials de construcció Santandreu-Sureda la seva benvolguda col·laboració.

Ja sé que molts dels que heu estat fidels lectors de Flor de Card, no esteu molt posats amb això d'internet, però ara no queda altre remei, si voleu estar informats del què passa en el municipi de Sant Llorenç, que posar-vos les piles, perdre-li la por i començar a manejar l'ordinador i connectar-vos a Card.cat.

Adéu siau i a Card.cat ens veurem, on espero veure molts comentaris vostres.

Comiat de Flor de Card

No volia fer el típic article de comiat a Flor de Card, ja que suposava que tothom escriuria sobre el mateix, però la realitat s'imposa i seria injust que no ho fes. Quaranta anys són molts, i bé que es mereix un adéu amb lletres majúscules.

Per això he considerat que no estaria malament repassar la meva trajectòria a la revista des del primer dia que hi vaig escriure, ara fa uns 15 anys, fins ara, el darrer dia. Això servirà per veure com he evolucionat jo, com a persona i autor, però també el món de la publicació i de les noves tecnologies(potser entenguem alguna de les raons per què Flor de Card ha hagut de deixar el lloc a Card.cat).

Jo devia tenir uns 20 anyets, quan vaig començar la meva aventura a la revista. Supòs que un poc empès per mon pare i un poc per la meva afició, encara en embrió, a escriure, un bon dia vaig xerrar amb en Pep *Mosca* per afegir-me a la llista d'escriptors. Record que al principi em vaig sentir com un *rara avis*, ja que quasi era l'únic jove que hi escrivia (però això encara passa amb Card.cat, és a dir no és cosa del format, sinó que els joves estan ocupats en altres coses "més interessants").

Vaig començar comentant les novetats cinematogràfiques (en VHS) que sorgien al vídeoclub de Can Salvador i les hi posava estrelles i tot. Ara no hi ha ni vídeoclub, ni VHS, ni quasi DVD (primer exemple que les noves tecnologies van a tota velocitat). La meva secció aviat va passar a una altra vida, ja que em faltava la força de les imatges (que sí puc mostrar a *Moments de cinema*, secció succedània a Card.cat d'aquesta que us coment).

Després vaig seguir amb *Un poema i una cançó*, supòs que influït per les classes de literatura que feia a la Universitat mentre cursava Filologia Catalana. A més, ja tenia gust per la música i em començava a fixar amb el que deien les lletres de les cançons (com sempre dic als meus alumnes, moltes no tan allunyades de la poesia). Però em tornava a passar el mateix: xerrava de cançons que no es podien sentir a través del format de Flor de Card, la qual cosa s'ha solucionat amb Card.cat a través de *La cançó de la setmana*. Pel que fa a la poesia, he de reconèixer que l'he abandonada un poc: només en llegesc per qüestions professionals i només de tant en tant per pur plaer. Supòs que altres aficions li han passat al davant (música, cinema, esport…).

Finalment vaig trobar el meu camí a la revista (segurament que ja havia madurat també com a persona) a través de dues seccions: *Esports* i *Batiport*. He de reconèixer que els esports els feia un poc pel poble. Jo ben aviat vaig abandonar el Cardassar i ni tan sols l'anava a veure; tampoc he anat a córrer mai amb els Malalts i, com a màxim, he fet algun torneig de tennis local. Però el fet de veure que la gent xerrava als bars i a la plaça del que publicava o de si posava una foto d'algú més agraciada o menys… em va animar a seguir tots aquests anys, ja que per una vegada veia el meu treball agraït. Per una altra banda, el *Batiport* em permetia reflexionar sobre els diferents temes que em venien al cap (política, assumptes locals, festes, reflexions generals…) i Flor de Card era el millor format per això. La tranquil·litat que et dóna poder llegir en paper i poder reflexionar sobre cada una de les línies que hi ha és un avantatge que Flor de Card sempre ha tengut i que Card.cat, més actual, sí, però també més immediat i veloç, mai tendrà. Ara bé, una pregunta que ens hauríem de fer és si la gent avui en dia té temps d'asseure's a llegir i reflexionar sobre cada una de les paraules que veu o si vivim tan acceleradament que ja necessita un format més veloç i immediat com Card.cat. Seria un bon tema per a reflexionar-hi…

I ja està… fins aquí hem arribat estimats lectors. He fet un repàs de la meva trajectòria a la revista i de passada he intentat donar unes idees de per què Card.cat està substituint Flor de Card (no sé si per bé o per mal… això només el temps ho dirà). Ha estat un plaer estar amb tots vosaltres i esper que us hagi agradat la meva companyia. Si algú encara no se n'ha cansat, pot seguir-me a través de Card.cat, lloc en què escric quasi del mateix (fins i tot tenc la intenció de traspassar-hi la meva darrera dèria, la secció de *Fotografies antigues*, a pesar que no tengui res a fer davant de l'empenta d'en Rafel Duran). Res més, gràcies a tots per seguir-me i gràcies sobretot a en Josep Cortès per donar-nos l'oportunitat durant tants d'anys d'escriure els nostres articles a una mitjà com Flor de Card, ja que a darrere hi ha moltes hores de feina i sacrifici.

Pau Quina

Reconeixement de mèrits pendents

Fa deu o dotze anys que l'Ajuntament, mitjançant una comissió especial intermunicipal, va elaborar un reglament a efectes d'avaluar els mèrits d'aquelles persones o entitats que la corporació o altres entitats creguessin oportú proposar per tal de reconèixer-los aquests mèrits.

El temps ha passat i ja mai més s'ha sabut res d'aquesta interessant proposta; de llavors ençà, tan sols qualque lliurament d'una placa o altre detall a alguna persona, però res més. Crec que seria interessant que l'Ajuntament, a través de la seva comissió de Cultura, tornés reprendre aquesta tasca encara pendent i dormida dins qualque calaix de les seves dependències.

Els pobles tenen l'obligació moral, ja sigui directament o a través de les institucions democràticament elegides, de reconèixer les tasques i els sabers d'aquelles persones que des d'un caire o altre han destacat en benefici de la comunitat de la qual han format part, ja siguin fills d'aquesta o que l'hagin adoptada com a seva. Jo penso que les generacions futures tenen dret a conèixerles i a saber quins foren els seus mèrits, siguin en el camp que siguin: art, esport, ciència, poesia, etc. El nostre poble en molt poques ocasions ha recordat aquests fets o aquestes persones i, si ho ha fet, en alguns casos ha estat sense mèrits suficients per a merèixer aquest honor, com els que foren estrictament per motius polítics del moment, tal com sol passar en moltes ocasions, que es valoren més els aspectes polítics o de conveniència abans que els estrictament professionals o de capacitat de poder per a desenvolupar la tasca encomanada com caldria. I així ens va la cosa.

Que jo sàpiga, hi ha tan sols dos fills il·lustres i algun carrer dedicat a persones, algunes d'elles pel simple fet d'ésser les que varen establir o urbanitzar en el seu moment les zones on ara el carrer duu el seu nom, cosa que si no hi feien el carrer difícilment hi haguessin pogut construir, que per altra banda era obligatori cedir els terrenys que conformaven i conformen els carrers d'acord amb el preceptes de la vigent llei urbanística i altres. Desconec el motiu de dedicar-los un carrer, ja que en cap cas es feia el corresponent expedient justificatiu de tal honor; es feia amb una simple proposta de la batlia, i en alguns casos per pressions dels grups polítics dominants.

Les persones que han estat nomenades fills il·lustres o predilectes de Sant Llorenç són: Salvador Galmés, escriptor i traductor de les obres de Ramon Llull i Miquel Pont Cantallops, pintor dels segles XVII-XVIII, ambdós fills il·lustres; i Gabriel Carrió, antic secretari que fou de l'Ajuntament, i Jaume Llinàs, emigrant llorencí a Xile que va fer fortuna i va donar part dels terrenys de l'actual camp de futbol, "Es Moleter", com a fills predilectes. Respecte als noms de carrers tenim: Rector Pasqual i Pere Bonnín, ambdós capellans; l'abans esmentat Jaume Llinàs; Pardines (Llorenç?), que segons la llegenda va ésser el pastoret que trobà la imatge de la Mare de Déu Trobada a Son Vives; i també hi podem trobar amb noms de persones, en aquest cas cognoms: Femenies, Ordines i Soler, d'aquests tres darrers desconec totalment els mèrits de tenir un carrer amb el seu nom, però sembla que foren els qui establiren/urbanitzaren aquestes zones avui urbanes. També el carrer més ample del poble duu el nom i llinatges d'una persona, Gabriel Carrió (a qui ja he fet referència); i el més llarg del poble està dedicat al ja esmentat mossèn Salvador Galmés (també la biblioteca municipal duu el seu nom). Un dels carrers més curts duu el nom d'un dels acompanyants de Jaume I a la conquesta de Mallorca, Nuno Sanç; i finalment, Jaume I i Jaume II. També hi ha dues places amb noms de persones: una és la plaça d'en Toni Garrit, contador de rondalles, popularment coneguda per "sa plaça des morers", a la sortida del poble anant cap a Artà, i la plaça de Jaume San-

Guillem Galmés

Mossèn Salvador Galmés

Gabriel Carrió

tandreu, més coneguda per "sa plaça des quesito o de ca na Pisca". També cal recordar que la ciclista Margalida Fullana, vàries vegades campiona d'Espanya, d'Europa i del món, i medalla olímpica a Sidney té el pavelló esportiu que duu el seu nom. La resta de carrers del nostre poble tenen noms impersonals. Com es pot veure, alguns no tenen res a veure amb el nostre poble, almenys directament, i d'altres, els motius o mèrits per a tenir un carrer amb el seu nom els desconec totalment.

Tota aquesta llarga introducció ens ha servit per a situar-nos i justificar la meva proposta, i al mateix temps recordar a l'Ajuntament el deure moral que té amb aquestes persones que han passejat el nom del nostre poble arreu del nostre país, i també per a fer arribar la meva proposta a l'Ajuntament i que aquest tingui present tota una sèrie de persones que d'una manera o altra han fet prou mèrits perquè els llorencins tinguin sempre present el que va suposar el que feren aquestes persones passejant el nom de la nostra vila a molts d'indrets, no tan sols d'Espanya, sinó també a països de l'estranger. I posaria com exemple a: en Sebastià Llull, més conegut per "En Sansón del siglo XX", que va actuar, a més de per tota Espanya, a Portugal i a Sud Amèrica; Pere Caldentey, que va jugar un bon grapat d'anys a la 1ª Divisió espanyola de futbol, en la demarcació de porter (va jugar amb el F.C. Barcelona, Reial Múrcia, Reial Oviedo i Reial Mallorca i, naturalment, amb el C.D. Cardassar); o del pintor, cineasta i director de teatre, Miquel Rosselló; del poeta Vicenç Santandreu de son Garbeta; del recopilador de les tasques de la

Antoni "Garrit"

pagesia, amb imatges que ens permeten conèixer com era la vida camperola mallorquina temps enrere, em refereixo a Mateu Galmés; o del gran animador cultural dels anys 30, Joan Sanxo Tous, un llorencí avançat al seu temps que va ésser president de l'Associació per a la Cultura de Mallorca el 1930 i secretari d'Acció Republicana de Palma, col·laborador habitual del setmanari República i que fou represaliat després de l'aixecament contra la República legalment constituïda. Aquestes són algunes de les persones, desgraciadament ja desaparegudes, i tal vegada en quedi alguna altra dins el tinter que ara no recordo, a les quals jo penso que l'Ajuntament té el deure de reconèixer la seva tasca i/o els mèrits, que escamparen i escampen el nom de Sant Llorenç arreu del món. Hi ha altres persones que sortosament encara estan amb nosaltres i moltes d'elles encara joves, com poden ésser en Toni Riera Melis, doctor en Història Medieval, catedràtic de la Universitat de Barcelona, escriptor i un dels medievalistes més importants d'Europa; Guillem Nadal, pintor amb exposicions a diversos països europeus; Toni Lluís Servera, esportista/preparador físic dels primers equips del Reial Mallorca, F.C. Sevilla o Atlètic de Madrid; Rafel Duran, reconegut director de teatre, o Naomi Galmés, gimnasta, que fou campiona d'Espanya de gimnàstica artística el 2007, o d'altres noms que ara no em venen a la memòria. I, perquè no reconèixer els mèrits de FLOR de CARD, que enguany compleix quaranta anys contant la història del dia a dia del nostre poble?

Crec que ara és un bon moment, quan veiem que la nostra llengua, la nostra cultura i la nostra identitat estan fortament amenaçades pels qui tenen l'obligació de defensar-les davant la prepotència dels de la planícia. Crec que l'Ajuntament no ha de deixar passar més temps i ha de reconèixer els mèrits d'aquests ciutadans llorencins que han estat l'orgull del nostre poble i ho han de seguir essent, perquè les generacions passades, actuals i futures tenen dret a conèixer-los. Esper que la idea no caigui damunt roca i pugui granar perquè, com ens diu l'evangeli "aquella llavor que cau damunt la roca no grana" (Mateu, Cp 13, vs 4-9).

Ignasi Umbert

Ultramillor

Agència de viatges del grup A
Títol 999

Carrer del Sol, 19
Cala Millor-Mallorca
Tel. 971 585720

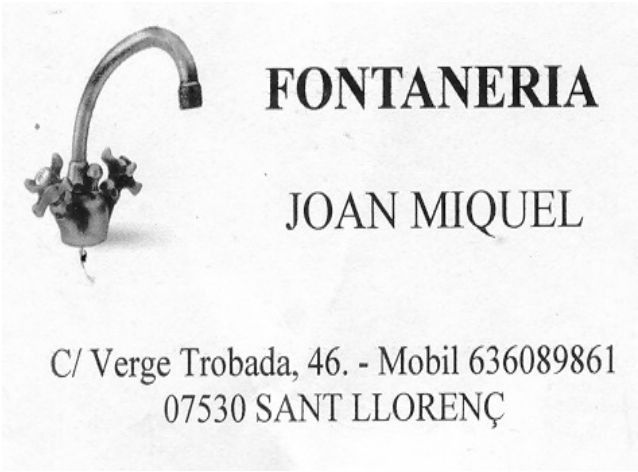

Manifest en favor de la llengua

Pel català, pel gallec, per l'euskera a l'escola

Les entitats que ens reunim avui demanam que es respectin les competències autonòmiques en matèria d'educació i el manteniment d'un model educatiu propi, que és el que recull la riquesa de la diversitat cultural, patrimonial i lingüística de cada un dels territoris.

Donam suport al model d'immersió lingüística que han posat en pràctica les escoles dels territoris amb llengua pròpia, i també el seu manteniment com a llengua vehicular a l'ensenyament. Aquesta ha estat una pràctica pedagògica avalada pels organismes internacionals, que garanteix que els alumnes, en acabar la seva escolarització obligatòria, tendran una bona competència comunicativa i lingüística en les dues llengües oficials.

El castellà l'aprenen tots els alumnes escolaritzats de l'estat. Tots els informes han posat de manifest que en aquests llocs on es fa immersió lingüística els resultats en l'assoliment de la competència comunicativa en castellà fins i tot són millors que a d'altres indrets de l'estat espanyol.

Reivindicam la igualtat de drets de totes les llengües de l'estat i donam suport a la immersió lingüística i al manteniment de les llengües pròpies com a llengües vehiculars de l'ensenyament, com a garantia de l'aprenentatge de les llengües oficials de l'estat. Per la riquesa de la diversitat, per una concepció de l'ensenyament i l'aprenentatge oberta a les llengües i a les cultures, no a la LOMCE.

ENLLAÇATS PER LA LLENGUA: ARA MÉS QUE MAI!

ACAROADOS POLA LINGUA AGORA MÁIS QUE NUNCA

HIZKUNTZEZ ELKARTURIK INOIZ BAINO GEHIAGO

STEI, FETE-UGT, FE-CCOO, ANPE, FAPA, OCB, Assemblea de mestres i professors en català Illes Balears, MRP-Mallorca, MRP- Menorca, Escoles Mallorquines

Lloc Sagrat

Na Coloma ens ha fet arribar aquesta fotografia, on es pot comprovar com era el Lloc Sagrat abans de fer-hi la reforma. No ens ha facilitat els noms dels que hi surten; si els coneixeu, els hi podeu posar vosaltres mateixos.

Quatre dades

Josep Cortès

En vista que encara queda un poc d'espai en aquesta darrera revista, intentaré fer un resum molt superficial dels trets més característics de Flor de Card, sense que l'article pretengui res més que omplir una pàgina amb la infomació que pogut aglapir d'aquí i d'allà.

Organització

Des del febrer de 1972 al juny de 1975 la revista era el butlletí del Club Card i es confeccionava a la segona planta de l'Ajuntament, des de la redacció dels articles, les il·lustracions, la impressió fins a l'enquadernació. Guillem Pont n'era el director.

Des del juliol de 1975 fins al desembre de 1976 no va sortir al carrer, però s'editaren dos números que es distribuïren entre els col·laboradors: juliol 75/abril 76 i maig-desembre de 1976. En el pimer hi havia una explicació sobre la crisi del Club Card i algunes pàgines del *Batec*, on es donava relació dels esdeveniments més rellevats esdevinguts en el poble; en el segon hi havia un article sobre la conferència "L'home, esser lliure", que havia pronunciat Tomeu Bennàssar i unes pàgines amb el *Batec*.

Des del gener de 1977 fins al desembre de 2012 el col·laboradors han redactat els articles cadascú a caseva i després els han passat a Josep Cortès, que se n'ha cuidat de la direcció, la paginació i, si n'era el cas, la correcció ortogràfica.

Durant els 33 primers números la revista sortia sense autorització i després, quan es va legalitzar, ens obligaren a començar de bell nou la numeració. Així, en conjunt, Flor de Card va editar 33 números a la seva primera època, 2 durant l'any i mig en què no es va publicar i 409 després de la seva normalització. Per tant, en conjunt, si no vaig errat, hem tret 444 revistes al carrer.

Capa legal

Com ja s'ha esmentat abans, en els seus inicis Flor de Card era el butlletí dels socis del Club Card i només es distribuïa entre ells mateixos.

Quan el Club Card es va desfer i les seccions partiren pel seu compte -algunes encara ara perduren i altres s'han anat esvaint fins arribar a desaparèixer- es va constituir la societat "Edicions Card, S.A.", amb l'objectiu d'aconseguir fons per comprar una màquina d'escriure elèctrica. La societat es va constituir l'octubre de 1981 amb 90 accions de 2.000 pessetes cada una, que es repartiren 45 simpatitzants, a raó d'entre 1 i 5 accions perhom. Quan es va dissoldre ningú va voler recuperar el que hi havia invertit.

Finalment, el primer de gener de 1993 es va fundar l'Associació Cultural Flor de Card, que de llavors ençà s'ha cuidat de l'edició de la revista i de la col·lecció de llibres "Es pou Vell".

Per evitar problemes en el lloc de treball, durant els primers anys Bartomeu Domenge Amer va figurar com a director, encara que en realitat els directors sempre varen esser els esmentats abans.

Mitjans tècnics

Entre 1972 i 1976 la impressió era casolana i es duia a terme amb una multicopista de tinta d'alcohol marca Rex Rotary, que manejaven els propis col·laboradors. Els clixés es feien amb màquines d'escriure convencionals, sense la cinta entintada.

Entre gener de 1977 i abril de 1978 també s'emprà una multicopista, però en haver-se espanyada la Rex Rotary, es tirava a l'hotel Borneo, on hi treballava un dels col·laboradors.

A partir del maig de 1978 i fins el desembre de 1981 es passà al sistema de fotocòpies, amb alguna portada en offset.

Finalment, a partir del gener de 1982 s'ha anat imprimint sempre en offset, primer a la impremta que tenien els franciscans de Petra i després a la impremta Muntaner, de Manacor. Llevat d'algunes excepcions puntuals a les portades, no s'ha emprat el color i sempre ha sortit en blanc i negre.

La llengua catalana

Reproduiré aquí un fragment del que publicàrem el novembre de 1987: "La primera revista publicada contenia un 23% dels articles en llengua catalana; la darrera del mateix any el percentatge va augmentar fins al 42%; des de mitjan 1973 fins al juny de 1975, els articles en català superaven el 90% del total; a partir de 1977 Flor de Card es publica quasi integrament en català, si bé fins al gener de 1981 -data en què el Consell de Redacció va prendre l'acord de no publicar res en altra llengua que no fos la catalana- encara s'admetien articles en castellà".

Durant aquest temps s'han publicat nombrosos articles relacionats amb la llengua i la cultura catalanes: editorials, correcció de barbarismes, reivindicacions dels noms dels carrers, informacions sobre el II Congrés, articles varis...

També s'han fet dos estudis sociolingüístics sobre la situació del català en el poble, publicats el novembre de 1987 i el juny de 2010.

Publicacions

A més dels números més o manco monogràfics sobre les monges, les torrentades, les bosses d'argent, els noms dels carrers, els universitaris..., durant aquests anys s'han publicat diverses separates de la revista: els "Retales históricos" de mossèn Martí Rosselló, el conjunt d'articles sobre Salvador Galmés, Sa Punta de n'Amer, Una alternativa ecològica per a la comarca del Llevant, La parròquia de Sant Miquel de Son Carrió, Això era i no era i l'Estudi sociolingüístic esmentat abans.

Flor de Card també ha impulsat l'edició de llibres: Història de Sant Llorenç I, de Ramon Rosselló i Història de Sant Llorenç II, de Josep Segura, abans de la creació de la col·lecció "Es Pou Vell". Posteriorment, ja dins la col·lecció, Sant Llorenç I i II, de Guillem Pont, C.D. Cardassar, de Josep Cortès i Ignasi Umbert, Gent de la nostra Gent, de Guillem Pont, Semblances de Sant Llorenç, d'Isabel Muñoz, Téntol, de Josep Cortès, Els malnoms de Sant Llorenç, de Pau Quina, La terra de Drimm, de Pere Santandreu, Cronologia, de Josep Cortès, Calendari llorencí, de Tomàs Martínez i Sant Llorenç des Cardassar, de Josep Cortès. A la primavera de l'any que ve està previst publicar l'obra completa d'Antoni Vicens Santandreu, de Son Garbeta, elaborat per Gabriel Barceló.

Premsa Forana

Flor de Card va esser una de les nou revistes que fundaren l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca, l'any 1978, juntament amb "Apóstol y Civilizador", de Petra, "Bellpuig", d'Artà, "Dijous", d'Inca, "Felanitx", "Manacor", "Perlas y Cuevas", també de Manacor, "Sóller" i "Vora Mar", de Peguera. Ha format part de la seva junta directiva durant més de 20 anys.

Cap Ferrutx

Malen Pascual

Després d'haver coincidit unes quantes vegades en diferents excursions, "soparillos" o "dinarillos" amb un grup de companys torrenters i haver sentit tantes vegades que Els Trescadors de Sant Llorenç recorren molts dels indrets inaccessibles per a la meva imaginació, he decidit apuntar-me a una d'aquestes excursions; que intentaré narrar des de la meva experiència personal i esper que vos agradi.

Tot va començar quan vaig veure que l'excursió de dia 25 de novembre era al Cap Ferrutx (al parc natural de Llevant), amb una dificultat de tres botes (expressió que utilitzen els excursionistes per saber quin grau de complicació té l'excursió), la qual jo em creia capaç de realitzar-la. I així ho va ser.

A les 8 del matí un grup de 28 persones (de Manacor, de Cala Millor, de Perú i, també, llorencins) partírem amb l'autocar, com és habitual, des de Cas Taberner, en direcció al Cap Ferrutx. La meva primera impressió de trobar-me envoltada de gent excursionista va ser molt gratificant: em varen donar la benvinguda al grup.

N'Encarna, na Maria "Siula", n'Elvira, na Maria "de Can Pedro" na Juana "des Port", na Bel "de sa Costa" i en Felip "Blau", entre d'altres, es varen alegrar de la meva decisió de voler formar part d'aquest grup.

L'autocar ens va deixar a Betlem, on vaig començar la meva primera excursió amb Els Trescadors de Sant Llorenç. La presidenta, n'Encarna, ens va informar dins l'autocar que els guies d'aquesta excursió eren en Jordi "Barbot" i en Joan "Castell". I així, en arribar a Betlem, partírem darrera ells cap al Cap Ferrutx.

I amb aquell dia tan assolellat que ens esperava,vaig començar a trescar darrera la gent, amb les botes ben fermades i la motxilla ben carregada.

Deixant enrere es Caló i cala Picarandau, la noció del temps em va fugir del cap. Però després de caminar una hora i mitja muntanya per amunt, i deixant les magnífiques vistes d'aquelles platges de Betlem, el meu estómac em va preguntar on s'aturarien a berenar... I quan ho vaig demanar es va córrer la veu molt depressa, i els guies van contestar que en cinc minuts arribaríem al lloc seleccionat per berenar (una altra expressió que utilitzen els guies excursionistes per dir que encara falta). I com vaig poder comprovar, els cinc minuts van passar a ser mitja hora.

Una aturada desitjada per berenar ens va donar la suficient força per seguir endavant, fins arribar al Coll des Vent, a uns 300 metres d'altura. Una de les coses que em va cridar l'atenció era que els "veterans" es preocupaven de com em trobava, o si la pujada era molt dificultosa, i ells mateixos em donaven consells de per on havia de passar i

com ho havia de fer.

Seguírem caminant fins arribar a la torre de sa Talaia Moreia. No vaig desaprofitar l'oportunitat de pujar a la torre, ja que els meus companys hi insistiren. Va ser molt graciós quan em vaig trobar una escala diferent a la que m'imaginava per pujar. Al veure les vistes espectaculars que hi havia em vaig donar per satisfeta. Aquell paisatge era un somni, però quan em van dir que anàvem a l'altra torre que es podia veure

des d'allà (la torre d'Albarca o de Matzoc), em vaig quedar sorpresa del que m'espera-va. De seguida vaig demanar quants kilò-metres faltaven per arribar a l'altra torre i na Maria "Siula" em va respondre que l'ex-cursió era d'uns 20 Km. Aquella resposta em va fer pensar que les excursions de tres botes eren molt llargues, i així ho vaig fer saber. Na Margalida "Comissa" em va co-mentar que quan Els Trescadors posen tres botes per saber la dificultat de l'excursió, eren de tres botes i qualque cosa més... (una expressió que utilitzen Els Trescadors per dir que es tracta de tres botes i mitja).

I partírem passant per ses Basses de sa vaca, es Pla de ses Bitles, sa Penya Roja... fins arribar al refugi de s'Arenalet, on els guies havien decidit dinar. Aquí va ser on es van fer realitat tots els comentaris d'un grup d'al·lotes excursionistes que deien (en contra del que m'esperava) que ens banya-ríem a la mar. I fora bromes i fora fred, a l'aigua ens tiràrem. Algunes d'elles no portaven banyadors, així que, imaginau-vos com ho feren...

Després de refrescar-nos i haver dinat, ens posàrem en marxa. Els meus ulls no donaven crèdit a veure aquelles platges tan meravelloses passant per la platja de sa font Celada fins arribar a la torre de Matzoc, on també ens vam aturar i vaig tenir el plaer de pujar. Aquesta era diferent de la torre de sa Talaia Moreia ja que l'arquitectura de la torre d'Albarca era més moderna.

Seguírem caminant per finalitzar l'excursió, passant per es Matzoc, cala Déntol i cala Estreta, i d'aquí agafàrem el camí de sa Duaia, on uns metres més amunt ens espe-rava l'autocar per tornar cap al poble de Sant Llorenç i així finalitzar aquesta exitosa excursió.

En definitiva, recoman aquesta excursió a tothom que vulgui passar un dia agradós amb un grup d'excursionistes com son Els Trescadors de Sant Llorenç, que et fan sentir com un membre més del grup. I per concluir, vull felicitar als organitzadors i als guies per aquesta agradable excursió.

ELS TRESCADORS
Sant Llorenç des Cardassar

VOLTA A SA VALL DE SÓLLER

27 de gener de 2012

Partida: a les 8 hores
Lloc: c/ Lepant
Dificultat:
Inscripcions: del 13 al 24 de gener, indicant nom, llinatge i excursió al compte de:
Sa Nostra 2051-0141-91-1070001854
Preu: 11 €
Informació:
telèfons - 971 838 069 – 626 334 578
correu - elstrescadors@gmail.com

elstrescadors.blogspot.com

I ja van dos aquest any

Toni Nadal

En un municipi com Sant Llorenç, que no supera els nou mil habitants, no és molt freqüent celebrar el centenari d'algun dels seus veïns; idò aquest any hem tingut la sort de poder assistir a dos. El 19 de juliol na Catalina Genovart "Corema" va travessar la barrera dels cent anys, Flor de card es va fer ressò de la notícia a la pàgina de demografia i societat. El 25 de desembre dia de la Nativitat del nostre Senyor, va ser na Catalina Massanet "Petita", la que va superar el segle de vida, Catalina va celebrar el seu aniversari amb un bon dinar, acompanyada dels seus dos fills, les seves nores, una néta, dos néts, les seves respectives parelles i

una besnéta. Acabant de dinar va rebre la visita d'una representació de l'Ajuntament. La junta directiva de l'associació de la Tercera edat també es va unir a l'homenatge de la seva segona sòcia de més edat; Catalina va rebre d'aquestes entitats una placa commemorativa i un bell ram de flors. Més tard va ser complimentada pels seus parents, veïns i amics.

Des del meu lloc de col·laborador de Flor de card, com a membre de la junta directiva de la Tercera edat i com a veí i amic, desig i espero poder felicitar les dues Catalinas el proper any pel seu 101 aniversari. Molts d'anys.

La Casa Catalana a Son Berga

Tomàs Martínez

Na Francisca de "Son Berga" m'ha fet a mans un document fotogràfic que ja té la seva història. Es tracta d'una recopilació de fotografies d'unes matances que la Casa Catalana va fer a Son Berga fa vint-i-dos anys. La Casa Catalana de Mallorca va voler saber com eren les matances mallorquines i va participar de la mort i l'obrança del porc i de la festa, dinar i ball, boleros i sardanes.

El text diu: "La Casa Catalana decidí, enguany, anar de matances. La matança del porc, tradicional a Catalunya, té algunes diferències amb la que es practica a Mallorca, com tots sabem. Però ho vàrem voler comprovar i anàrem a ca l'amo en Pep de Son Berga de Sant Llorenç des Cardassar i allí es varen celebrar unes fabuloses matances segons la més pura tradició llorencina.

Val a dir que el dia va acompanyar i que la simpatia i cordialitat del grup de llorencins que es va escarrassar per fer-nos passar una meravellosa diada va ser impressionant, demostrant-se que la fraternitat entre catalans i mallorquins és un fet quan es troben gents de bona voluntat.

Es ballaren sardanes i boleros, tothom va ajudar com bonament va saber i poder i tots els assistents en guardarem un imborrable record d'aquell dia tot i palesant el desig de tornar-hi l'any vinent".

Aquí teniu el muntatge fotogràfic i l'enumeració dels personatges que hem reconegut que hi participaren.

A la part superior esquerra: En Gaspar "Fai", n'Andreu "Mec" i en Pedro de "Son Roca".

A la part superior central: Na Catalina "Robina".

A la part superior dreta: En Pep de "Son Berga", fill i en Joan "Salas".

A la part central esquerra: En Jordi "Xamena", en "Pedrín" i en Pep de "Son Berga".

A la part central dreta: Na Catalina de "ses Llenques", na Francisca de "Son Berga", en Pep Lluís de "Son Berga", n'Andreu "Mec" i na Miquela "Gomila".

A continuació, d'esquerra a dreta:

1ª fotografia: Na Miquela "Gomila" i na Francisca de "Son Berga".

2ª fotografia: En Toni "Fai", en Gaspar "Fai", en Josep Planas de la Casa Catalana (que toca l'acordió) i na Francisca "Faieta".

3ª fotografia: Na Francisca "Sacos", na Francisca "Recona", na Francisca "Faieta", n'Aina "Baiona" i n'Aina de "Son Berga".

De les tres fotos que vénen a continuació només coneixem en Joan "Mec" i na Francisca de "Son Berga", que ballen un ball mallorquí. Les altres dues fotos són, suposam, persones vingudes de la Casa Catalana.

Al final, a l'esquerra, un muntatge fotogràfic per tal que es vegin bé en Gaspar amb la guitarra, na Miquela amb el guitarró i en Pep amb la guitarra. A la dreta, una foto on es fa difícil destriar la gent, asseguda per dinar.

Gràcies a na Francisca de "Son Berga" per aquest document.

Pau Quina

Vint-i-sis… aquest és el nombre d'articles sobre fotografies antigues que he publicat a Flor de Card. Ara acaba la revista i, com no podia ser d'altra manera, també la nostra secció. De totes maneres, també havia acabat les imatges.

Han estat uns dos anys d'estampes familiars i locals plenes de gràcia i encant. La secció ha durat més del que em pensava (creia que només publicaria el meu caramull de fotografies familiars que havia trobat en un calaix), però al final la gent es va animar i em va anar enviant imatges per publicar. De fet, avui acabam amb les darreres fotos de na *Meneta* i una altra que m'ha enviat en Pep *Mosca*.

Pel que fa a les de na *Meneta*, començam amb una excursió a les muntanyes de Calicant i ses Piquetes de l'any 1953. Apareixen Àngela *Castella*, Antònia *Meneta*, Biel *Tauler* o *Mena*, Andreu Melis, Francisca *Mena*, Llorenç *Metxo*, Magdalena *Pisca*, Sebastiana *Pisca*, Magdalena *Rossa*, Maria i Margalida *Corme*, na Tola i es de sa *Botigueta*, Francesca *Rossa*, Aina Maria *Falcona* i

en Llinàs.

Continuam amb una foto de n'Antònia *Mena*; una altra de n'Andreu Melis; una d'un grup d'amigues de devers el 1950 que anaren al cinema (Antònia *Mena*, Maria *Meca*, Àngela *Castella*, Magdalena *Pisca* i Aina Maria *Falcona*) ; i una bona desfilada de moda del 1953 amb Magdalena *Rossa*, Aina Maria *Falcona*, ?. ?, Magdalena *Pisca*, Antònia *Mena*, ?, Àngela *Castella* i na Tola.

Però encara no hem acabat. La següent és una estampa davant del bar de ca na Mena, en el carrer Major, amb la família al complet; l'altra és del mateix bar amb la barra antiga, amb na Francesca *Mena* i el seu home, en Miquel *Madona*; una foto d'escola, i, per acabar, unes fotos a la carretera d'Artà davant de ca n'Antònia *Mena*.

Per ara, sí, acabar us mostr la fotografia d'en Pep *Mosca* d'una

comunió del maig de 1958. És una fotografia a la capella de Ca ses Monges. D'esquerra a dreta: Pep Mosca, ?, ?, Tomeu d'es Piset, Toni Muñoz, Aleix Mascaró, Andreu Sorrilla, Joan Fita, Joan Mascaró, Miquel Móra, ?, Rafel Sabater, Rafel Vent, Sebastià Tareu. Au idò… Ha estat un plaer. Gràcies a tots els lectors que ens heu seguit i gràcies a tota la gent que ens ha enviat imatges.

Defuncions

Durant el temps en què el rector s'estava recuperant d'una operació hi va haver a Sant Llorenç les següents defuncions: Colau Pascual Pascual, de 87 anys, Joan Caldentey Domenge, de 69 anys, Miquel Domenge Mascaró, de 85 anys, Joan LLull Soler, de 74 anys i Margalida Adrover Duran, de 61 anys, a qui veim a la fotografia adjunta. A tots els seus parents els volem fer arribar el nostre condol. Que descansin en pau.

* El dia de la Constitució, el 6 de desembre, va morir a Sant Llorenç n'Aina Maria Planisi Rosselló, a l'edat de 86 anys. Que pugume pregar molts d'anys per ella.

* El dia 20 de desembre va entregar l'ànima a Déu a Son Carrió, on vivia, n'Antònia Gomila Galmés, de 88 anys. Que la vegem en el cel.

* L'endemà, dia 21, va morir a l'hospital de Manacor en Joan Galmés Palmer, nat a Son Carrió. Era viudo i tenia 83 anys. Descansi en pau.

* El dia 16 de desembre va acabar la seva vida a l'hospital de Manacor la llorencina Joana Salas Caldentey, de 86 anys. Que puguem pregar molts d'anys per ella i la vegem en el cel.

* El mes passat ja posàrem que dia 5 de novembre havia mort en Pedro Femenias Ordinas. Avui ho repetim perquè la seva família ens han portat una fotografia. Descansi en pau.

* El dia 29 de desembre va morir a Sant Llorenç na Magdalena Mesquida Estelrich. Vivia al carrer del Pou, era viuda i tenia 93 anys. Descansi en pau.

Jeroni Llambias i Aina Simonet

Q1

Felip Blau

Per l'any 2013 m'havia proposat fer una col.laboració mensual a la revista "Flor de Card ". Una col·laboració personal, innovadora, original, sorprenent, àcida, crítica, política, económica, artística, de moda, de xafarderies, i sobretot molt humana. Peró justament ara em diu el director qué aquesta és la darrera, que després de quaranta-un anys s'acaba una etapa i que ja no es publicarà més.

No m'agrada prendre decisions precipitades. Peró qui s'ha precipitat? El que em sap greu és tot el que es perdran els lectors per sempre mai més.

He investigat els quaranta-un anys de Flor de Card, he consultat wikipedia i resulta que el nombre quaranta-un és un nombre que ve immediatament després del quaranta i just abans del quaranta-dos.

Això durà conseqüències.

NOTA DE LA REDACCIÓ

Com es pot comprovar, com sempre, en Felip arriba tard i s'haurà d'asseure a la cadira més xereca. Què hi farem!?

Un anys més, els *quintos*

Joan Roig

Maldament, degut a circumstàncies molt contràries a la nostra intenció, ens hagi tocat fer la festa dels *quintos* més tard que els altres anys (la solem fer la darrera setmana de maig), a la fi dia 10 de novembre ens tornàrem reunir els del quaranta-set per fer un poc de festa i reveure companys amb molts de mesos sense trobar-nos. Aquest pic, com que era el seixanta-cinc, vàrem poder comparèixer amb la parella, el que va ajudar a què encara fos més animat i més entretingut que els altres anys.

Vàrem començar per anar a missa, on l'Ajuntament ens va fer entrega d'un petit regal. Després ens esperaven en el local de la Gent Gran amb un bon refresc (ja no se necessita sopar per tenir forces per la festa), però així i tot hi anàrem i vaja si en férem, de festa! Llàstima de les cinc o sis absències, uns per no poder i altres per diversos motius. Esperem que a la pròxima hi siguem tots i encara ens ho passarem millor.

Els *quintos* del 62

Dissabte, dia 14 de desembre de 2012, ens reunírem els *quintos* del 62, de Sant Llorenç per celebrar el nostre 50 è aniversari. No és pot dir cada dia, ja tenim mig segle. I molt contents de poder-ho celebrar vam anar a sopar al restaurant de Sa Plaça i després a fer un poc de gresca amb els jovencells de Sa Verga, però vos hem de dir que amb l'esperit de 20 anys. No pot ser menys per una generació que ha vist asfaltar els carrers del poble, hem jugat al carrer a molts jocs populars: bolles, elàstic, botar i rodar corda, a teieta, escarabat bum-bum, molts de jocs de pilota, a fer jugadors de cases als sòtils de casa, uns dinars de pedres i fulles i quatre bastonets.També hem dat moltes voltes amb bicicleta, pel poble i els seus voltants. A la nostra adolescència no deixaven cap berbena dels pobles del voltant i als sòtils vam fer les nostres sales de festa, amb paperins i llums de colors, ballant al so dels discs de vinil.

Alguns de nosaltres també hem ajudat a salvar la punta de n'Amer i col·laborat en la revista. Ara també ho podrem fer en el seu darrer número. Som una generació que va néixer amb les edicions 62 i amb l'Obra Cultural Balear i que té molta corda per llarg. Molts d'anys i Salut!!!

Bàrbara Mesquida

Poemes de Nadal

ESTRELLA DE NADAL

Miro al cel i la veig,
torno a mirar i encara hi és.
És l'estrella de Nadal,
que segueixen els Reis Mags.

És l'estrella de Nadal
al cel fosc i il·luminat,
estrella de cap al tard,
què bonica n'és allà a dalt!
Blanca estrella de Nadal,
la miro i encara hi és.

El meu poema és sincer,
d'una història legendària.
Mítica estrella de Nadal
dins el meu cor ja estàs.

Pau Galmés Tarancón
6è

NADAL

Ara, que ja ve Nadal
ens duran molts de regals
i vendran els tres Reis Mags,
bona sorpresa ens donaran.

Escriu una carta
no has de badar
i així un bon regal
et durà el rei Gaspar.

Amb molta alegria
i molta il·lusió
rebrem els regals
i algun tros de carbó.

Jo vull que hi hagi felicitat,
que tothom sigui amic és el meu desig
que el sol s'aixequi cada matí
i que tothom sigui millor, aquí.

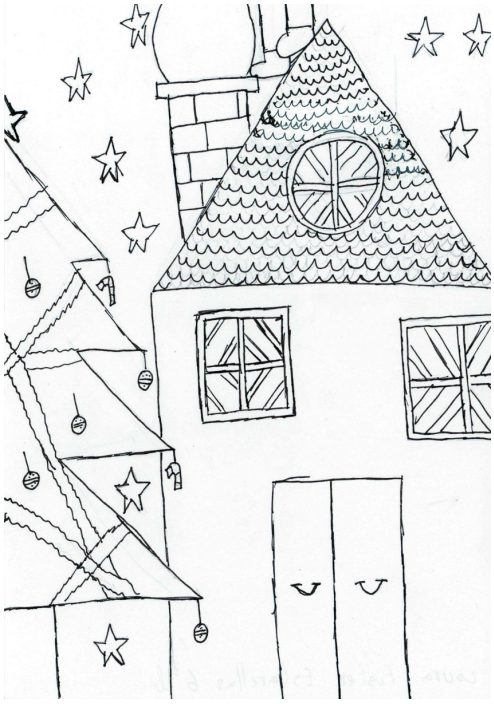

Sisè B

ELS MEUS DESITJOS

Voldria ser l'ocell de la pau,
per a les cases poder visitar
i repartir la màgia de l'amistat,
del ser lliure i de l'estimar.

Poder veure famílies somrient
cada any ajudant-se més i més.
Felicitat i alegria per a tota la gent,
i volem que la vida no vagi a l'inrevés.

Eliminar la tristesa i la soledat
per a tota la nostra societat
i juntar les nostres forçes,
per sortir de tots els mals.

Carolina Parejo
6è A

El Consell de Redacció de Flor de Card, en aquesta darrera revista i en vista que queda un poc d'espai, vol agrair a la comunitat escolar les nombroses col·laboracions que ha tengut durant llargues etapes de la seva existència.

D'una banda, l'Associació de Pares (encara no es deia AMIPA), va publicar notícies de l'associació i les actes de les seves reunions durant gairebé tota la dècada del anys vuitanta, amb diversos *periodistes* encarregats.

De l'altra, els alumnes de les classes superiors se n'han cuidat de la pàgina escolar des del febrer del 2007 fins avui.

A més, hi ha hagut articles diversos sobre diversos mestres: Mariano Serrano, Bàrbara Pocoví, Jaume Mayol, Guillem Galmés...

Seccions fixes

BELLVER08 **Pont**
De la certesa al dubte 20
Opinions 29
Transparències, Prioritat vianants, Reflexions 52
Com si fos ahir... 73
Missatges 144
Mallorca o Mallorques? 145
Idees d'un autor 168
La mirada del ferrer 212
Jugar a tirar pedres 220

CONCEPTE DE MODERNITAT, EL **Mesquida**
18, 39, 61, 85, 106, 134, 156, 181, 206

CRÒNICA INFORMAL **Cortès**
12, 48, 80, 116, 125, 152, 164, 172, 232

DÈIEM **Martínez**
9, 29, 55, 92, 112, 140, 151, 192, 197, 216, 260

DEMOGRAFIA **Galmés/Llambias/Simonet**
6, 37, 68, 86, 111, 124, 153, 186, 229, 251

DES DEL XARAGALL **Llull**
Gloses de la crisi 4, 28

EDITORIAL
Flor de Card compleix 40 anys 2
Retalls pressupostaris 26
La llengua catalana 46
El desgobierno de lo público 70
Casserolades 94
Brutícia 118
Crisi i més crisi 142
La incineradora de Son Reus 166
Fi de cicle 194
Llibertat d'expressió 214
Comiat 234

ESCOLA **Alumnes**
22, 44, 83, 108, 137, 188, 205, 228, 253

ESGLÉSIA **Umbert**
Costums religiosos que van desapareixent 32, 50
Carlo Maria Martini 169
Què en queda del Vaticà II? 198
Una cova sense estrella, ni ase, ni bou 225

ESPORTS **Quina**
19, 42, 57, 87, 113, 136, 159, 187,

FOTOGRAFIES ANTIGUES **Quina**
11, 31, 65, 77, 114, 126, 161, 171, 208, 218, 249

GENT GRAN **Nadal**
8, 34, 54, 100, 128, 174, 203, 240

HISTÒRIA **Rosselló**
40, 60, 84, 104, 132, 154, 181

LLENGUA
Estan empegueïts, els governants? Ignasi Umbert 7
Una de llengua... amb dubtes Guillem Pont 10
Les reformes del PP PSM 24
Manifest: Sí a la nostra llengua Jaume Mateu 72
Alea jacta est... o la traïció al poble Ignasi Umbert 122
Concentració per la llengua Redacció 146
En peu de guerra jubilatsxMallorca 150
Esquela Ignasi Umbert 150
Rèquiem per la nostra llengua Ignasi Umbert 180
Sobre un escrit del conslller Pere Josep Palou 183
Manifest Diversos 244

MÉS ENLLÀ DEL BATIPORT **Quina**
Esplugabous 6
La força de la imaginació 30
L'amo en Metxo 49
Les dificultats de fer cinema 76
Oportunisme i rigidesa política 97
Toni Pastor 124
O tots moros o tots cristians 147
Rajoy versus Nixon 197
Anècdota 216
Comiat a Flor de Card 241

PARROQUIA **Llambias**
Déu i el Cèsar 3
Resum econòmic de les parròquies del terme 27
Escenes de passió i la passió del món 47
Reflexió pasqual 71
Memòria de Mn. Antoni M. Alcover des de Son Carrió 95
Retalls, sanitat, desprotegits, Caritas 119
50 aniversari del Concili Vaticà II 143
El Déu de l'Evangeli 167
Percebre i comunicar, ni sords i muts 195
L'exercici de l'autoritat 215
La visió de la realitat 235

PORTADA **Cortès**
El Pont del tren de Son Sureda 1
La canaleta del Molí d'aigua 25
Les sínes de Can Fal·lera i de l'Hort de sa Begura 45
Els pous Morer, de Son Berga, de Son Llullets i de na Come 69
Les rectories de Sant Llorenç i Son Carrió 93
Talaiots 117
Les fonts de Tènger, de sa Roca, de sa Real, de ses Piquetes 141
La caseta d'en Borges i la barraca d'en Moll 165

L'Ajuntament		193
L'Escola Nova		214
Flor de Card		233

TEMPS, EL

Xesc Umbert: 23, 43, 67
Mateu Rigo: 91, 115, 139, 163, 191, 211, 231, 259

TERTÚLIA DE CAFÈ **Roig**

66, 90, 110, 138, 155, 189, 210, 230, 258

ELS TRESCADORS

Na Burguesa	Pedro Galmés	16
Massanella	Pau Galmés	41
La serra d'Albercutx	Pau Quina	64
El puig Caragoler de Femenies	Crespí/Llabrés	88
De 0 a Sóller	Eugènia Jaume	102
Sa Costera	Galmés/Brunet	103
S'arenal d'Aubarca	Cati Juan	130
Sa cadira del Bisbe	Jaume Grimalt	131
Els balcons de sa Fosca	Agustí	170
Els miradors de s'Arxiduc	Salas/Jaume	226
Cap Ferrutx	Pascual	246

Articles

A

Agricultura ecològica	Nofre Fullana	59
Amor de les tres taronges, L'	Pere Santandreu	160
Aniversari de Flor de Card	Antònia Galmés	36
Assemblea General Flor de Card	Cortès	5
Ayn Rand	Correu-e	5

B

Ball de bot per l'amo en Rafel	Tomàs Martínez	133
Banda de música a Alcúdia, La	Ignasi Umbert	151
Banderes blaves	Ajuntament	121
Bonet, Jaume	Jubilats x Mallorca	58
Busqueret i el seu niu, El	Guillem Pont	120

C

Card.cat, Un any de	Pau Quina	184
Carta al director	Pere Vicens	147
Carta oberta	Enric Casulleres	207
Casa Catalana a Son Berga, La	Tomàs Martínez	248
Casa solidària a Carchá	Ensenyants	140
Centenari, I ja van dos	Toni Nadal	247
Clam desesperat pels marginats	Jaume Santandreu	86
Comiat de Flor de Card, Carta de	Ignasi Umbert	236
Comunicat	PSM	162
Concert de Pasqua 2012, El	Ignasi Umbert	78
Concert de santa Cecília	Ignasi Umbert	221
Concert homenatge las germans Fons	Pep Alba	204
Confraria Verge dels Dolors	Redacció	89
Consells sobre economia	Correu-e	89
Coral llorencina, Concert de la	Josep Cortès	185
Cost de la Casa Reial, El	Correu-e	17
Crisi i l'Ajuntament, La	Ignasi Umbert	74

D

Dansamàniga	Pere Santandreu	190
Destapa't	Francisca Grimalt	96
Donem una volta més a l'enton	Guillem Pont	75

E

Enllaçats per la paraula	Tomàs Martínez	112
Escola de tennis	Ignasi Umbert	131

F

Fems	Redacció	188
Ferragut, Mor en Toni	Pep Alba	176
Finestra, Sa	Director	239
Fosses de la Guerra Civil, Les	Josep Cortès	200
Fotografia antiga	Joan Roig	187
Funció pública, Llei de la	Comissió	109

G

Govern etnocida	Jubilats x Mallorca	3

H

Hospitals, En defensa dels	Jubilats x Mallorca	89

I

Inversions per al 2013	Josep Cortès	196
Institut Ramon Llull, L'	Josep Cortès	227

J

Ja ens veurem...	Josep Cortès	239
José Guardiola i Sant Llorenç	Ignasi Umbert	148

M

Madrid ens roba	Tomàs Martínez	217
Manaments de la Llei de Rajoy, Els	Josep Cortès	142
Màniga, Activitats de març a sa	Pere Santandreu	42
Màniga, Activitat de juliol a sa	Pere Santandreu	112
Marilyn Monroe	Ignasi Umbert	149
Marxa jove pel territori	Xavi Rushlau	158
Monarquies	Josep Cortès	82
Moneies, actituds, costums...	Josep Cortès	119

P

Partit Popular crea llocs de feina, El	Correu-e	82
Partit Popular i el piròman, El	Joan Gomila	123
Pedra, La	Correu-e	37
Pere Morey	Tomàs Martínez	229
Pla dels Pressuposts, El	Catalina Ferrer	71
Planter de paraules	Josep Cortès	173
Ple ordinari de gener, El	Josep Cortès	10
Ple de gener. Valoració del PP	Catalina Ferrer	11
Ple ordinari del 290 de gener, El	Partit Popular	38

Ple extraordinari del 13 de març, El	Catalina Ferrer	48
Plens en dos dies, Dos	Tomàs Martínez	62
Polítics imputats per corrupció	Correu-e	56
Pregó de les festes, El	Josep Cortès	178
Premsa Forana, nota directiva	APFM	137
Premsa, Nota de	Funcionaris	92
Premsa, Nota de	Alumnes	116
Protecció civil	Ajuntament	59
Protesta pels retalls	Funcionaris	162
Q		
Q1	Felip Forteza	251
Quan els vells aprenen dels joves	Guillem Pont	237
Quatre dades	Josep Cortès	245
Quintos, Un any més els	Joan Roig	252
Quintos del 62, Els	Bàrbara Mesquida	252
R		
RACA: Reflexions...	Guillem Pont	98
Reconeixements de mèrits pendents	Ignasi Umbert	242
Reflexions	Guillem Pont	111
Rellotge de la cama-roja, El	Guillem Pont	120
Retallades	Ignasi Umbert	105
Retallàvem per aquí...? I si	Correu-e	260
S		
Sanitat pública, Les retallades de la	PSM	81
Sant Antoni	Sobreposat	14
Sant Llorenç des Cardassar (llibre)	Guillem Pont	238
Serveis socials de Sant Llorenç, Els	Joan Toni Salas	79
Sexisme en el llenguatge, El	Correu-e	199
Sonet per riure	J.M. Llompart	209
Set anys grossos amb Flor de Card	Tomàs Martínez	237
T		
Talaiot de S'Illot, Neteja al	Josep Cortès	159
Tanatori municipal, El	Guillem Pont	31
Tast de productes mallorquins	OCB	114
Tast d'embotits	Josep Cortès	127
Tertúlia literària	Josep Cortès	33
Tot el que comença, acaba	Guillem Pont	257
Tren de Llevant, Volem el	Plataforma	222
Tren. Això no pot quedar així	Plataforma	223
Triarem els millors	Tomàs Martínez	53
U		
Una mente feliz	Guillem Pont	229
V		
València: la Mallorca que vol el PP	Joan Gomila	224

Flor de Card, 41 anys fent poble. Endavant!

Com a revista fundadora de Premsa Forana de Mallorca, Flor de Card, porta molts anys a l'Associació, i ara ha arribat als 41 d'existència, des del llunyà 1972. Són 41 anys plens de feina a vessar, plens de notícies locals, fent aquesta premsa de proximitat, ben propera i per a tothom, i el que és més important: en català, sempre defensant la nostra cultura, la nostra terra, les nostres coses mallorquines i llorencines, i sobretot la nostra llengua, el català.

Primer amb en Josep Cortès, com a fundador de Premsa Forana, i després amb la incorporació de Maria Galmés com a tresorera de l'Associació, que ho ha estat fins fa menys d'un any, Flor de Card és una de les revistes més participatives i representatives d'aquest corpus de publicacions nostrades, fetes en català i que segueixen subsistint. Encara que avui dia amb grans dificultats però amb les mateixes ganes de fer feina pel poble, de fer poble, i d'arribar amb totes les coses de cada nucli a la nostra gent.

Flor de Card és una eina indispensable en el dia a dia de Sant Llorenç, i tot el que ha sortit i sortirà publicat en les seves pàgines, o ara en la revista digital, no sortiria a cap lloc si no la fessin possible. Aquest és el repte de cada dia de les nostres publicacions: arribar a la nostra gent amb les nostres notícies i les nostres curolles; i sempre en català, no hi ha més secret que aquest.

Des de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca, desitgem que aquesta nova etapa que heu encetat, ara digital, sigui tan llarga i fructífera com la que deixem enrere, o més, fins i tot. Desitgem que pugueu seguir arribant a tothom i seguir fent part del nostre col·lectiu de diaris i revistes fets en català a Mallorca. Entre tots plegats hem de continuar la tasca.

Enhorabona per tots aquests any de Flor de Card en paper, i endavant les atxes! amb el nou projecte digital, i per molts anys!

Rafel Oliver Grammatico
President de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca

Tot el que que comença, acaba

Guillem Pont

Diumenge. Penúltim dia de l'any. Ahir, de passada, en Pep em va dir que li quedava una pàgina per omplir; em demanà que si, per si de cas no arribava res, tenia alguna cosa. Arribàrem a un acord.

Avui matí, quan anava a casa dels meus pares per saber com havien passat la nit, amb un aire fresc que arribava de Tramuntana, de més enllà d'aquests núvols cotonosos que es desplacen lentament, pensava en Flor de Card i en aquella sentència que assenyala que "tot el que comença, acaba".

El silenci farcit de sentiment també és una manera de parlar; i no sempre les paraules poden omplir el contingut dels silencis. Però aprofitant l'avinentesa em ve de gust fer una última reflexió impresa sobre "Flor de Card".

No es tracta tant de fer valoracions sobre la seva possible importància i/o transcendència, que tan sols el temps podrà testimoniar, com de mostrar agraïment a la seva existència. Sense cap mena de dubte, tant aquells primers quatre anys assemblearis com els altres trenta-sis han resultats transcendents en l'ésser de bona part d'aquest ample grup de persones que hi ha posat la mà i el cor. Òbviament el grau de transcendència dependrà de la implicació i el compromís. L'anàlisi, com tantes coses d'aquest món, resultarà personal i intransferible. Tots sabem el que hi hem aportat i el que n'hem tret.

Deixant de banda el reconeixement silenciós a la feina d'en Pep (gestionar tants anys l'aventura d'una revista local com Flor de Card, basada en col·laboracions desinteressades implica unes destreses i habilitats, i també una dedicació, ben extraordinàries i no gens habituals), voldria fer una petita referència al que, potser i des d'una primera lectura intuïtiva, particularment i des de la perspectiva d'avui, m'ha aportat Flor de Card.

Una petita mostra sense pensar-hi gaire del que primer se t'ocorre. Una primera -que no vol dir gratuïta- impressió:

-En una primera etapa va resultar una il·lusió. El desig d'engegar una activitat nova i desconeguda amb la finalitat de canviar moltes d'aquelles coses de l'entorn local que no ens agradaven. Amb poc temps vàrem aprendre un enfilall de coses: que la gestió de grups sempre és una tasca complexa; que l'ordre social, les rutines, no es canvien avui per demà; que no tan sols molts no volen canviar sinó que posen resistències a qualsevol canvi.

-També d'aquella primera etapa se'n deriva el coneixement de l'existència de xarxes, no sempre clares i diàfanes, del poder establert. Qualsevol ingerència -com pensar d'una altra manera- es pot interpretar com atac a les estructures establertes (per això, en les darreres cuejades de la Dictadura, foteren el Club Card fora de l'Ajuntament i ens perseguiren individualment).

-Segurament Flor de Card, d'altra banda, és un exemple de la força de les iniciatives que neixen de baix. Deixar néixer i créixer iniciatives espontànies seria, tal vegada, la millor política possible, si més no a nivell local, d'Ajuntament, de qualsevol departament social i/o cultural.

-I tants altres "coneixements" i "opinions" que es podrien enfilar recordant la teringa d'anècdotes viscudes...

Molt més enllà del pensament hi ha, però, la feina que es va dipositant a l'inconscient com podria ser (a tall d'exemple racional):

-La fidelitat al compromís. Crear-te l'obligació moral de fer alguna cosa (encara que sigui un petit escrit o una reunió cada mes) que implica decantar pereses i prioritzar el desig "de fer".

-La consideració de la comunitat com a patrimoni de tots. Uns ostenten el poder o l'oposició, altres fan barra de cafè, camilla o *sofing*, però tots som comunitat i compartim espais, i assumim -o no- responsabilitats...

-Assolir una mirada crítica vers tot el que es mou. Tant al que fan els altres, com al que fan els companys d'aventura, com al que fas tu. Canviar la mirada, si després tenim la força de l'acció, pot tenir un valor afegit incalculable.

-Ser present. Existir en la mirada dels altres. Que no es poc. Poden passar mesos i anys sense que ningú comenti del que fas o escrius, però un dia qualsevol comentari pot provocar tema de conversa en els cafès i posicionaments a favor o en contra. Qui, dels vells col·laboradors, no recorda, per exemple, aquella innocent frase "arreglar el pont del Camp Rodò s'allarga més que un mànec de cullera" que tantes corredisses va saber provocar!

-Tot sense contar l'exercici pràctic de redacció, de planificació personal d'activitats, de prioritzar temes de comentari.

-I també, per què non dir-ho, d'exercir l'autocensura, de reconèixer pors i temors, d'assumir distanciaments personals...

Tot un mon relacional que, d'alguna manera, ens ha anat conformant. No sabem el que seríem sense l'existència de Flor de Card, però podem reconèixer o intuir, com a col·laboradors i lectors, que en algun moment o d'alguna manera ens ha afectat. Tant a nivell personal com a nivell de comunitat.

Gràcies per haver existit tots aquests anys!

Jaumet: Bé, com tots sabem, aquesta sí que és sa darrera, per tant, hem d'esbrinar molt bé quins són es nostros desitjos, com a comiat de sa nostra aportació escrita damunt paper, i quina ha de ser a sa nova tecnologia. A part, per norma, es desembre, degut a sa nostra infantessa, és un mes per desitjar lo millor per tothom i no per pegar ni dir segons quines veritats. Per això deman fer un comiat un poc diferent, deixant sempre es segell acostumat. Vos agrada així?

Xesc: Com que això serà quasi com sa nostra mort expressiva, almanco n'hem de dir una cada un de lo nostro, no ho trobau?

Julià: Aquest canvi mos fa recordar que es temps també ha passat per noltros, ja som gent major i hem de començar a actuar com a majors, però mai com a morts. Hi ha moltes coses per fer i per poder ajudar a millorar-les.

Ramon: Sa vellesa té molts inconvenients, però també molts avantatges, i ara, dins aquesta societat de consum i en aquesta lluita d'es més afavorits per tornar-mos fotre en es cul de sa gerra, no només hem d'entendre lo molt que se pot col·laborar, sinó que és quan més mos hem d'implicar.

Jaumet: Té raó, en Ramon. Ara que tenim temps i esperança ja no ho val la pena tenir por. I voltros dos, no heu de dir sa vostra?

Tomeu: Jo voldria recordar que en Mouriño, segons ell es millor del món -o es que cobra més del món?-, ha batut un nou rècord: en tota s'historia des futbol, a sa nostra estimada pell de brau és sa primera vegada que el Barça, abans d'acabar s'any ja ha reprès tretze punts an el realíssim Madrid. Això demostra una vegada més que es dobbers no ho poden tot.

Mariano: No me fic mai en s'esport, però com a comiat també hi faré sa meva aportació: en Florentino, s'altre pic no se va equivocar creient que amb sos dobbers ho podia tot? Arribant a tenir cinc balons d'or i una bota d'or dins s'equip, llavonses li sortiren caparruts, envejosos i dobberers, i lo planejat per ser lo mai vist en es món se va convertir en un equip bastant rampló; i ara, com que s'altre pic les havia faltat bravegera, xuleria, mala educació i un gran complex de superioritat, també s'havia de provar.

Tomeu: M'has xapat, a tot això me tocava dir-ho a jo, però estic content de veure que maldament no ho paresqui també t'ho mires i ho llegeixes. Voldria desitjar una promta recuperació an en Tito Vilanova i donar ses bones festes a tots ets esportistes, fins i tot an en Mou. An es no-esportistes també els desig tota sa salut del món i unes bones festes.

Jaumet: Bé, pegau una passada suau an es nostros inútils polítics o primer parlam de sa vellesa?

Xesc: Jo primer parlaria des nostros capdavanters, i almanco si acabam parlant des nostro procés deixarem més bon sabor de boca que si acabam amb s'història des que mos volen treure fins a sa darrera gota. Hi ha una cosa que me xoca molt: tot això ho fan perquè estiguem millor? Noltros mos conformàvem bé així com estàvem ara fa cinc anys... Qui punyetes els ha proposat posar-mos millor? O són es des sobrant, que mos volen acabar de munyir?

Julià: Fins quan consentirem viure dins un sistema on sa democràcia és una manera de tenir-mos entretenguts, mentres es de sempre se reparteixen es pastís? I si qualque pic, per dissimular, n'agafen qualcun, només l'emprenyen una temporada, però ah que no heu llegit o sentit que ningú hagi tornat cap cèntim mai? Idò això.

Ramon: Voltros imaginau-vos una Espanya on tots es qui han arreplegat ho tornassin tot; tendrien crisi na Merkel (s'altra causant) i ets alemanys, però Espanya no. Però si no feim via a finiquitar aquest sistema, fins i tot noltros, que mos queden dos telediaris, acabarem per passar-ho puta.

Tomeu: Per què en Rajoy, tan enamorat de na Merkel i d'Alemanya, no empra es mateix sistema per recaptar imposts? No sabeu com se fa, allà? Idò aquí són autonomies i allà *landes*, es Govern central té unes coses seves, com s'exèrcit o sa policia nacional o altres, i per pagar això cobra es quatre per cent de sa recaptació de ses *landes*. Bé, no m'estendré perquè és molt llarg, però això es sa idea, i sa resta, sempre vigilats pes govern perquè no passi lo d'aquí, cada *landes* ho empra en ses seves necessitats, i així no hi pot haver aquestes discriminacions, com a Espanya.

Tomeu: Au, va, que això s'allarga molt. Jo n'amollaré una perquè me té molt... diguem despistat, i llavors anirem a lo planificat. Vos ne recordau, fa uns quans d'anys, que un govern d'esquerres va intentar posar un impost perquè es turistes pagassin almanco s'arreplegar es fems que deixen, i entre ets hotelers i es PP no només se carregaren s'impost, sinó també es Govern? Idò ara ells en posen un per lo mateix, només que en aquest cas l'hem de pagar noltros. No faceu sa putada de fer pagar es turistes, no fos cosa que ets hotelers arribassin a ser empreses amb uns beneficis com ses altres empreses!

Mariano: Com se veu, es temps passa per tothom i mos du a s'*edat metàl·lica*: cabells d'argent, qualque dent d'or, qualque pern p'ets ossos i s'ocell de plom. Idò, un homo torna vell, però s'intenció mai se'n va. Jo ja he exposat sa meva visió de lo que és tornar vells; ara deis sa vostra, voltros que sou més tècnics.

Jaumet: S'envelliment és un procés de sa vida que consisteix en s'arribada an es final d'un cicle vital. Noltros hem de procurar arribar-hi amb so màxim de benestar, amb so màxim d'entreteniment, amb sa màxima serenitat i amb sa màxima alegria.

Xesc: Noltros haurem duit sa mala sort d'haver anat molts anys cap an es benestar, però a lo darrer quatre putes envejosos que ho volen tot per ells i quatre inútils ficats a polítics, tenc por que no acabin per robarmos es benestar i s'alegria.

Julià: Es tornar vells, com és natural, té molts d'inconvenients, com es desperfecte físic i psíquic, s'haver d'estar molts de pics totsol, pèrdues de gent estimada, dependència d'altres persones, no poder anar segons a on i molts d'altres, fins i tot íntims. Però també té ses seves coses bones.

Ramon: En Julià mos ha fet una exposició de ses coses dolentes de s'envelliment. Jo, agafant lo de sa botella mig plena o mig buida, diré ses bones: Se pot pagar s'alegria d'haver format una família? Té preu es poder jugar amb sos néts? Disfrutar de tots es coneixements adquirits a sa vida, se pot comparar amb res? I es tenir tot es temps del món per fer lo que te doni sa reial gana? I noltros, amb aquest Centre d'Adults que no aturen, sempre en dansa... Abans segurament era un drama acostar-se an es fi des poder rendir, però ara...

(Continua a la pàg 4)

Avui toca fer el resum d'aquest any 2012 i, com tothom sap, serà l'últim d'aquesta fantàstica revista, ja que a partir d'ara tot es farà a través de Card.cat.

Sempre és una mica trist fer alguna cosa per última vegada, per això, des d'aquí, de part de l'home del temps de tota la vida d'aquesta revista, és a dir, el senyor Francisco Umbert (en Xesc de sa Fontpella) i un servidor, us volem donar les gràcies per haver estat fidels a aquesta publicació any rere any. Ara jo no ens queda més que desitjarvos un bon any 2013.

Fins sempre!

Mateu Rigo

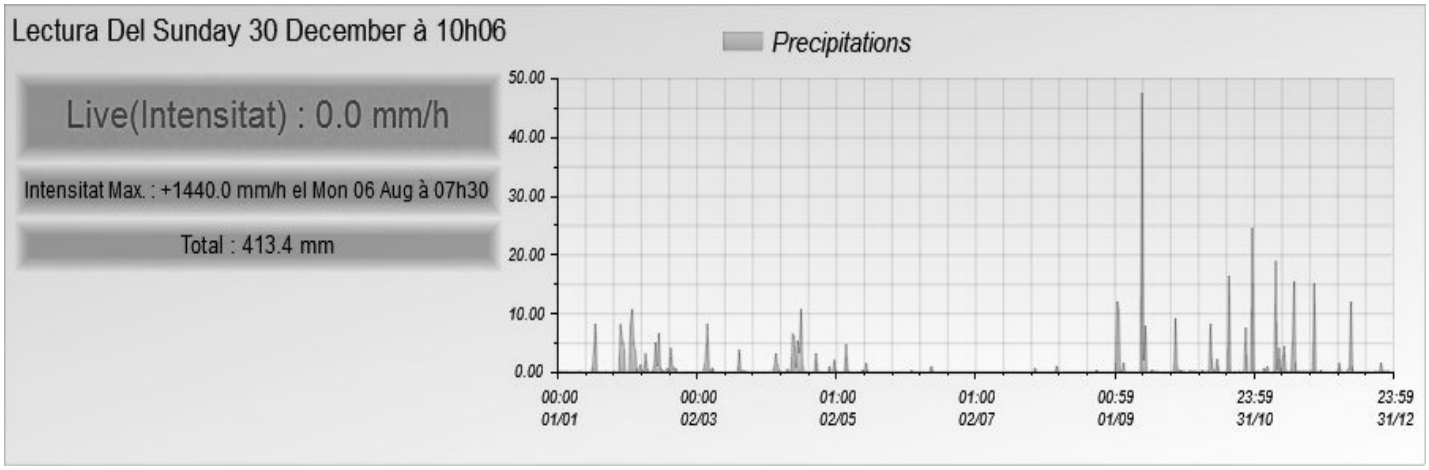

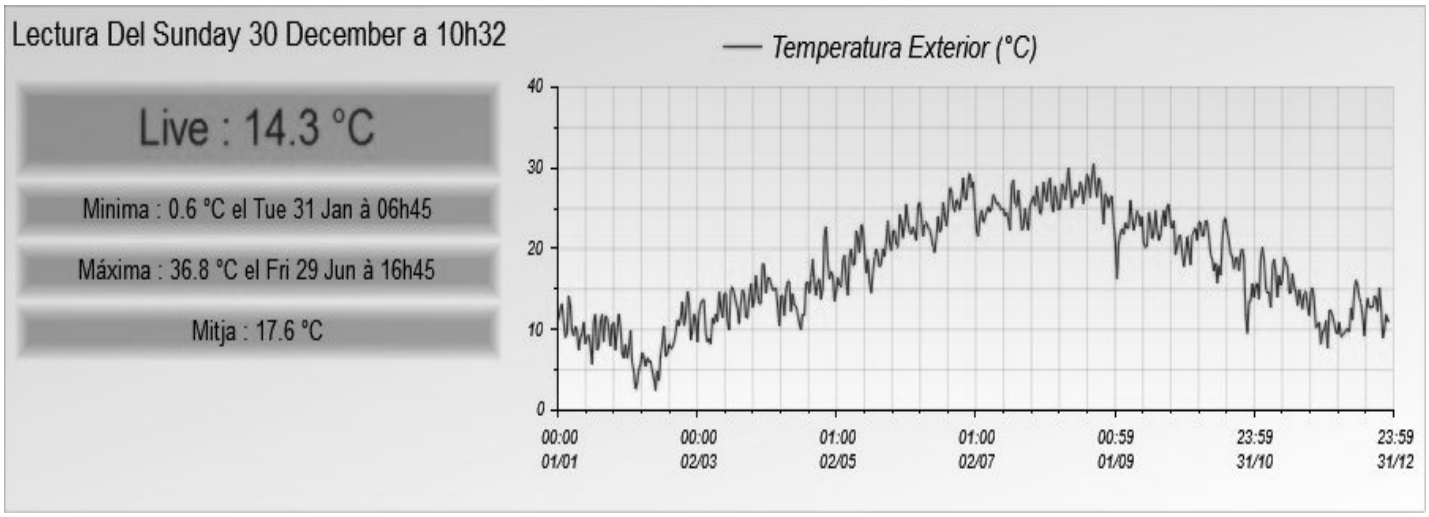

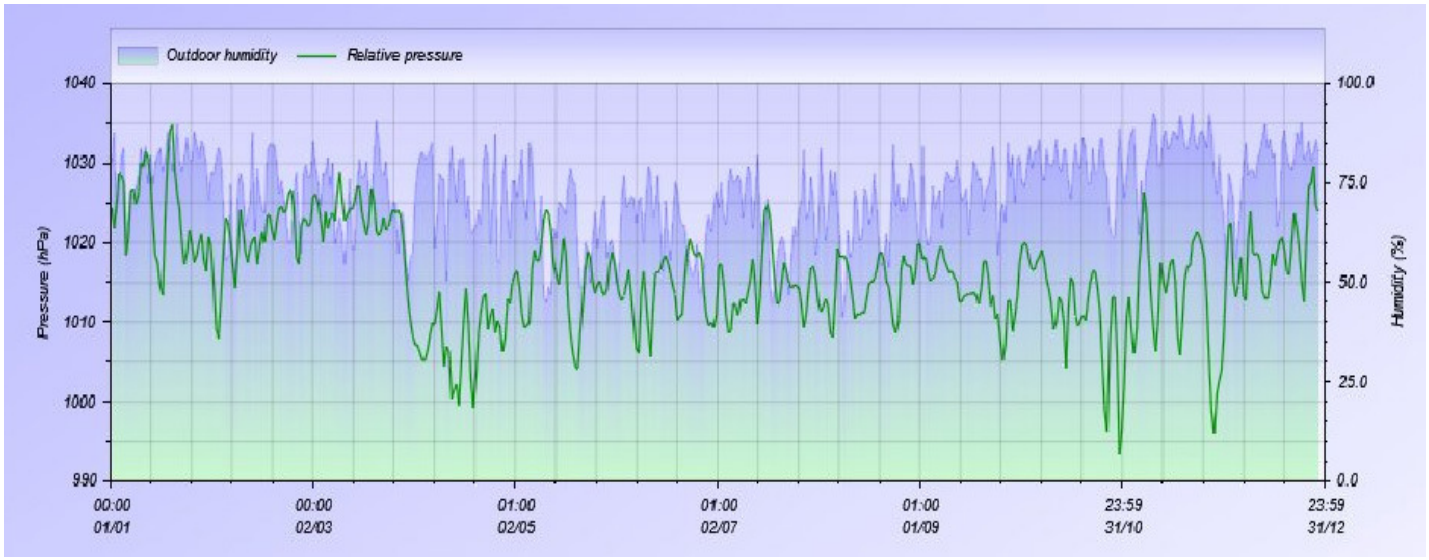

Tomàs Martínez

FA QUARANTA ANYS
Desembre de 1972

Revista número 11. La felicitació de Nadal, a la primera pàgina, era de Llorenç Moyà amb el poema titulat "Lluna plena i és Nadal".

Guillem Pont entrevistava Llorenç Galmés, fillol de Guillem Galmés, mestre que dóna nom a l'escola del poble.

FA TRENTA ANYS
Desembre de 1982

Revista número 77. A la portada un dibuix de Joan Noguera, que durant més de trenta anys fou "Es Quefe" de s'Estació.

Es deixava constància que el Consell Executiu del Consell General Interinsular de les illes Balears, el dia 19 d'octubre de 1982, havia aprovat el canvi de denominació del nom del municipi que passava a dir-se Sant Llorenç des Cardassar. Trenta anys després la reforma de la Llei de la Funció Pública ens podria dur a haver de tornar emprar San Lorenzo de Descardazar. Josep Cortès entrevistava Miquel Falera, representant d'Alianza Popular a Sant Llorenç.

De la Crònica Informal del Ple de l'Ajuntament m'ha cridat l'atenció la contractació d'una ajudanta per a la mestra de pàrvuls. El sou era de 175.000 pessetes a l'any.

FA VINT ANYS
Desembre de 1992

Revista número 189. L'editorial de la revista es titulava "Crisi?" i parlava dels pocs doblers que circulaven, del mal any del turisme i de les poques perspectives de creixement per a l'any 1993.

Guillem Pont feia un retrat d'en Pere Santandreu (de sa Central). De la conversa extrec una frase d'en Pere: "... no sé on va el món, però no crec que vagi gaire bé... sa gent actua com si no tengués una altra gent que hagués fet feina antes ..."

El 27 de desembre, Jaume Salas feia una conferència sobre l'evolució urbanística de Sant Llorenç i el dia 29 es feu la lectura dels poemes que havien proporcionat a Jaume Galmés el premi Salvador Espriu per a menors de 25 anys, amb l'aplec titulat *Nàufrag en el temps*.

FA DEU ANYS
Desembre de 2002

Revista número 299. Ignasi Umbert feia la necrològica de Mateu Galmés, "es guia", que havia finit el 16 de desembre. Mateu Galmés, carrioner, casat amb una llorencina, deixà constància dels costums i feines camperoles de Mallorca a través dels vídeos "Mallorca, illa mediterrània". Guillem Pont, també feia un repàs a la vida i l'obra de Mateu Galmés Umbert, "Vicento".

I si retallàvem per aquí...?

Rebut per correu-e

Sou anual del director de l'aeroport de Castelló (Encara ara no hi ha cap vol)	84.000 euros
Sortida prevista a borsa de Loteries (Al final no hi va sortir)	23.000.000
Llibre dels ex-batles editat per la Diputació de Sevilla	540.000
Renovació dels ordenadors del Senat	1.000.000
Neteja de les catifes del Congrés de Diputats	519.200
Estadi olímpic de Sevilla (Només es va utilitzar una vegada)	120.000.000
Tramvia de Jaén (Encara no s'ha posat en circulació)	6.000.000
Nova presó de Figueres (A hores d'ara no funciona)	12.000.000
Nova presó de Tarragona (No funciona)	106.000.000
Centre d'art d'Alcorcón (Està buit)	120.000.000
Neteja dels habitatges d'alts càrrecs militars	500.000
Sou del jardiner de la televisió de La Mancha	72.000
Cost de la televisó de Tenerife (No emet)	400.000
Nou edifici de la Comissió Nacional d'Energia (no s'utilitza)	19.000.000
Estació d'AVE de Requena (Només se n'utilitza un 25%)	14.000.000
Aeroport d'Osca (52 passatger en un any)	40.000.000
Decoració de l'ambaixada espanyoila a Dacca (Bangladesh)	116.000
Decoració de l'ambaixada espanyola a Bissau (Guinea)	84.215
Decoració de l'ambaixada espanyola a Lisboa	20.520
Decoració de l'ambaixada espanyola a Roma	39.900
Manteniment de la piscina de l'ambaixada a Riad (Aràbia Saudí)	55.200
Total	**463.431.035 euros**